

Skolkuratorns och socialsekreterarens syn på samverkan med varandra

– en studie av samverkan efter att en anmälan vid misstanke att ett barn far illa har gjorts

Av: Isabelle Olsson & Sara Svensson

Vt-10

Handledare: Lotta Mulder

Examinator: Håkan Jönson

Abstract

Author: Isabelle Olsson and Sara Svensson

Title: The school social workers and social workers view upon the collaboration between the two.

Supervisor: Lotta Mulder

The purpose of this study was to examine the school social workers and social workers view upon the collaboration between the two. Our aim was also to study when a report should be made and the amount of feedback the school social workers receives, when a child might be harmed. We used a qualitative method where we performed semi-structured interviews. Our study was based on eight interviews, four with school social workers and four with social workers. This material was analyzed on the basis of two theories; communication theory and five ethical principles. To gather information about the subject we searched for useful literature. This study showed the importance to have worked at a social service office before working as a school social worker. Three of our informants have earlier worked at a social service office and they also claimed that they had a well functioning collaboration with the social worker. According to our study and earlier research it was an advantage to have a field social worker placed at the school. To prevent delayed and non existing reports it was important that the social workers informed the personnel at school about their work and how to do a report and what will happen after it. The study also showed the significance of feedback from the social worker after the school social worker reported the suspicion that a child might be harmed.

Keywords: School social workers, social workers, collaboration, feedback.

Förord

Först och främst vill vi rikta ett stort Tack till våra respondenter. Utan Er hade inte denna studie varit möjlig. Ni gör ett fantastiskt arbete och vi är väldigt tacksamma för att ni låtit oss ta del av er kunskap och för att ni tagit er tid för en intervju tillsammans med oss.

Vi vill även Tacka vår handledare Lotta Mulder som varit en ovärderlig källa. Du har stöttat oss under hela processen och din kunskap och all din hjälp har underlättat för oss i vårt arbete.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	6
1.1	Problemformulering	6
1.2	Syfte och frågeställningar.....	7
1.3	Begrepp	7
1.3.1	Skolkurator	7
1.3.2	Samverkan	7
1.3.3	Feedback.....	8
2	Metod.....	8
2.1	Val av metod	8
2.2	Avgränsning.....	9
2.3	Urval.....	9
2.4	Genomförande.....	10
2.5	Bearbetning av empirin.....	10
2.6	Förförståelse	11
2.7	Arbetsfördelning	11
2.8	Etiska överväganden.....	11
2.9	Resultatets tillförlitlighet.....	12
2.10	Kunskapsläge	12
3	Bakgrund.....	13
3.1	Anmälningsskyldighet.....	13
3.2	Sekretess.....	14
3.3	Samverkan.....	14
4	Tidigare forskning.....	15
4.1	Anmälningsskyldighet och anmälningsbenägenhet	15
4.2	Bristande samverkan	17
4.3	Förutsättningar för samverkan	18
4.4	Hinder för samverkan	18
4.5	Möjligheter för samverkan	19
5	Teoretisk utgångspunkt	20
5.1	Kommunikationsteori.....	20
5.1.1	Vad betyder kommunikation?	20
5.1.2	Olika skolor inom kommunikationsteori.....	21
5.1.3	Samtal.....	22
5.1.4	Samverkansspiralen.....	22
5.1.5	Återkoppling.....	23
5.1.6	Relation	24
6	Sammanställning av empirin.....	25
6.1	Kuratorerna.....	25
6.1.1	Anmälan.....	25
6.1.1.1	Hur görs en anmälan.....	25
6.1.1.2	I vilket skede görs/bör anmälningarna göras.....	25
6.1.1.3	Uppföljning av anmälan.....	26
6.1.2	Samverkan.....	27

6.1.2.1	<i>Hur ser samverkan ut med socialsekreteraren</i>	27
6.1.2.2	<i>Hinder för samverkan</i>	28
6.1.2.3	<i>Möjligheter för samverkan</i>	28
6.1.2.4	<i>Förbättra samverkan</i>	29
6.1.2.5	<i>Relationens påverkan på samverkan</i>	29
6.1.3	Återkoppling	30
6.1.3.1	<i>Viktigt med återkoppling?</i>	30
6.1.3.2	<i>Vilken återkoppling får kuratorerna</i>	30
6.1.3.3	<i>Hur påverkas arbetet med eleven av återkoppling</i>	31
6.1.3.4	<i>Benägenhet att anmäla</i>	31
6.2	Socialsekreterarna	32
6.2.1	Anmälning	32
6.2.1.1	<i>Hur görs en anmälan</i>	32
6.2.1.2	<i>I vilket skede görs/bör anmälningar göras</i>	32
6.2.1.3	<i>Uppföljning av anmälan</i>	33
6.2.2	Samverkan	34
6.2.2.1	<i>Hur ser samverkan ut med kuratorn</i>	34
6.2.2.2	<i>Hinder för samverkan</i>	34
6.2.2.3	<i>Möjligheter för samverkan</i>	35
6.2.2.4	<i>Förbättra samverkan</i>	35
6.2.2.5	<i>Relationens påverkan på samverkan</i>	36
6.2.3	Återkoppling	36
6.2.3.1	<i>Viktigt med återkoppling?</i>	36
6.2.3.2	<i>Vilken återkoppling ges till kuratorerna</i>	36
6.2.3.3	<i>Hur påverkas kuratorns arbete med eleven</i>	37
6.2.3.4	<i>Benägenhet att anmäla</i>	37
7	Analys	38
7.1	Anmälning	38
7.1.1	<i>Hur görs en anmälan</i>	38
7.1.2	<i>I vilket skede bör en anmälan göras</i>	39
7.2	Samverkan	40
7.2.1	<i>Hinder för samverkan</i>	40
7.2.2	<i>Möjligheter för samverkan</i>	40
7.2.3	<i>Relation</i>	41
7.2.4	<i>Samverkansspiralen</i>	42
7.3	Återkoppling	43
7.3.1	<i>Hur ser återkopplingen ut</i>	43
7.3.2	<i>Benägenheten att anmäla</i>	45
8	Slutdiskussion	45
9	Litteraturförteckning	48
	Bilaga 1 – Information inför intervjun	50
	Bilaga 2 – Intervjufrågor till kuratorn	51
	Bilaga 3 – Intervjufrågor till socialsekreteraren	52
	Bilaga 4 – Mall för anmälan	53

1 Inledning

Den här uppsatsen kommer att belysa samverkan mellan skolkuratoren och socialsekreteraren vid en anmälan om misstanke att ett barn far illa. I kapitel 1 kommer problemformulering, syfte, frågeställningar och de olika begreppen att redovisas. Därefter, i kapitel 2, presenteras metoden och i kapitel 3 nämns de aktuella lagstiftningarna som är relevanta för uppsatsen. I kapitel 4 klarläggs den tidigare forskningen som finns kring det som avser undersökningen. Därefter kommer den teoretiska utgångspunkten i kapitel 5 presenteras, denna är kommunikationsteorin. I kapitel 6 visas en sammanställning av den insamlade empirin och i kapitel 7 analyseras denna utifrån teorierna och den tidigare forskningen. Slutligen förs en slutdiskussion i kapitel 8.

1.1 Problemformulering

Skolkuratorer har idag anmälningsplikt enligt 14 kap 1 § SoL, vilket innebär att de måste anmäla till socialnämnden vid misstanke att ett barn far illa. Fridh och Norman (2005) skriver att det kan finnas en svårighet i att veta när en anmälan ska göras. Frost och Sköld (1995) poängterar att det är viktigt att skolan och skolpersonalen tar sitt ansvar på allvar och att de ser anmälningsskyldigheten som en plikt. Vidare konstaterar de att barnet spenderar en stor del av sin tid i skolan och således en stor del av sin uppväxt, vilket gör att skolan blir en viktig del av barnets liv. Därmed finner vi det viktigt att undersöka i vilket skede skolkuratoren respektive socialsekreteraren anser att en anmälan vid misstanke om att ett barn far illa bör göras.

Wiklund (2006) menar att det enligt lagen ställs ett krav på att socialnämnden ska samverka med samhällsorgan och organisationer som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa. Lundgren och Persson (2003) anser att samverkan mellan skolkuratoren och socialsekreteraren är viktig eftersom dessa till viss del är beroende av varandra. Skolkuratoren anmäler vid misstanke att ett barn far illa till socialnämnden och de flesta anmälningar kommer från just skolan och förskolan. Ett problem som uppstår vid anmälningarna är att de som gör anmälan inte får feedback efteråt och detta kan medföra att benägenheten att anmäla missförhållanden minskar trots lagens krav (ibid). Dimbleby och Burton (1999) skriver att vi blir sämre på att kommunicera med andra om vi är dåliga på att ta emot, ge och reagera på feedback. Utifrån denna problematik

anser vi det vara väsentligt att studera om och i så fall vilken feedback skolkuratoren får från socialsekreteraren efter att de gjort en anmälan och hur det påverkar dem i sitt arbete. Lundgren och Persson (2003) nämner sekretessfrågan som problematisk i samverkan mellan organisationer, då tjänstemän kan välja att gömma sig bakom sekretessen för att undkomma ett eventuellt samarbete. Med ett samtycke från den berörda personen kan en samverkan mellan myndigheterna bli möjlig (Clevesköld & Thunved, 2007). Utifrån detta anser vi det vara viktigt att studera hur sekretessen påverkar samverkan. Vi vill även undersöka om det finns andra eventuella hinder samt möjligheter för en samverkan.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka skolkuratorns och socialsekreterarens syn på anmälan vid misstanke att ett barn far illa samt samverkan med varandra efter att en anmälan har gjorts. Utifrån detta syfte har vi formulerat följande frågeställningar:

- I vilket skede görs anmälningarna och hur följs de upp av socialsekreteraren?
- Vad utgör hinder och möjligheter för en bra samverkan?
- Vilken återkoppling får skolkuratoren från socialsekreteraren och hur påverkas de av det?

1.3 Begrepp

1.3.1 Skolkurator

I uppsatsen har samverkan mellan skolkuratoren och socialsekreteraren studerats. Skolkuratoren har ofta en socionomutbildning och arbetar inom den elevvårdande verksamheten. Denne kan ge socialt och personligt stöd till eleverna (Nationalencyklopedin, 2010). I denna uppsats kommer benämningen för skolkurator att vara kurator.

1.3.2 Samverkan

Danemark (2000) skriver om begreppet samverkan och menar att det är "...medvetna målinriktade handlingar som utförs tillsammans med andra i en klart avgränsad grupp

avseende ett definierat problem och syfte” (Danemark 2000:15). Ett samarbete sker ofta dagligen utan någon vidare reflektion. Däremot så betyder samverkan att arbeta mot samma mål, detta görs tillsammans med andra människor som ofta har annan utbildning, annat regelsystem och som har en annan organisatorisk position. Vidare är det viktigt att förstå att man samverkar om något och i detta fall är det människor det rör sig om. Detta betyder i sin tur att samverkan sker mellan personal som är utbildade till att arbeta med människor (ibid).

1.3.3 Feedback

Med feedback menar vi återkoppling från socialsekreteraren till skolkuratoren. Återkoppling syftar till den information socialsekreteraren ger till skolkuratoren efter att en anmälan inkommit. Under arbetets gång kommer begreppen återkoppling och feedback att varvas.

2 Metod

2.1 Val av metod

Den metod som användes var den kvalitativa metoden i form av intervjuer. Repstad (2005) skriver att den kvantitativa metoden kännetecknas av att datainsamlingen av ens material systematiseras med hjälp av statistiska sammanräkningar. I den kvalitativa metoden är verkningsmedlet ord istället för siffror. Om den kvantitativa metoden används är det ofta praktiskt omöjligt att få en mer ingående beskrivning av de olika frågeställningarna/enheterna som ska undersökas. Genom den kvalitativa metoden får respondenterna möjlighet att ge en djupare och fylligare rapport (ibid).

Levin (2008) beskriver den kvalitativa metoden som en strävan mot förståelse och tolkning, istället för förklaring. Enligt May (2001) finns det fyra typer av kvalitativa intervjuer; strukturerade, semistrukturerade, ostrukturerade samt gruppintervjuer. I denna uppsats används den semistrukturerade intervjun. Aspers (2007) menar att den semistrukturerade intervjun använder sig av ett antal tydligt angivna frågor där svaren kan följas upp genom förtydligande och utveckling. Det poängteras även att en dialog

med respondenten blir möjlig. Den strukturerade intervjun valdes bort då den inte ger en lika stor frihet att utveckla svaren som en semistrukturerad intervju gör, samt att den strukturerade intervjun mer är lik en enkätundersökning (ibid). May (2007) skriver att den ostrukturerade intervjun har en mer öppen karaktär, där metoden är att inringa livshistorier genom muntliga intervjuer. Detta var inte det fokus som eftersträvades i intervjun och därmed valdes den intervjumetoden bort. Gruppintervjuer var något vi ville distansera oss till eftersom respondenterna kan påverkas av varandra inom gruppen samt att alla kanske inte får komma till tals lika mycket (ibid).

Eftersom den semistrukturerade intervjun användes fanns en vilja att styra samtalet till syftet och teorierna. Det kan dock uppstå problem med ett styrt samtal, som bör finnas i forskarens åtanke när denne genomför en intervju. Ett problem kan vara att det uppstår maktobalans. Genom att skapa en bra atmosfär för respondenten kan denna maktobalans till viss del elimineras. Intervjun ägde exempelvis rum där respondenten kände sig bekväm. Ett annat problem som reflekterade över var att intervjumaterialet tolkas utifrån den kunskapen vi själva har inom området. För att öka förståelsen och få en bredare kunskap är det således viktigt att ställa följdfrågor (Aspers, 2007).

2.2 Avgränsning

För att avgränsa studien belystes endast samverkan mellan kuratorn och socialsekreteraren även om kuratorn också samverkar med andra organisationer, till exempel barn- och ungdomspsykiatri. Andra professioner inom skolan har anmälningsskyldighet dock fokuserade studien enbart på kuratorns anmälningar till socialtjänsten.

2.3 Urval

Fyra kuratorer på skolor och fyra socialsekreterare inom Familj- och Individomsorgen (IFO) på socialtjänsten valdes ut för en intervju. Inriktningen var att enbart intervjua kuratorer på högstadieskolor för att få större tillförlitlighet i datainsamlingen. Anledningen till att fyra stycken från varje profession valdes var för att studien skulle innefatta både kuratorns och socialsekreterarnas upplevelser av samverkan för att på så vis få ett bredare perspektiv. Respondenterna arbetar i olika kommuner i Skåne län.

Kommunerna har varierande storlek, men vilken kommun respondenterna arbetar i har inte varit av intresse för undersökningen då studien inte är komparativ.

2.4 Genomförande

Kuratorerna kontaktades först och deras telefonnummer hittades på respektive skolas hemsida. Därefter kontaktades socialsekreterarna. På kommunernas hemsida fanns telefonnummer till växeln i kommunen som kopplade vidare till en socialsekreterare som arbetade med barnavårdsärenden. När vi kommit i kontakt med respondenterna och de samtyckt till intervjun bestämdes tid och plats. De meddelades också att de skulle få ett informationsbrev (bilaga 1) inför intervjun och intervjufrågorna (bilaga 2 & 3) via mail en vecka innan intervjun ägde rum. Detta gjordes för att ge respondenterna en möjlighet att fundera över frågorna eftersom så genomtänkta svar som möjligt eftersöktes. Samtliga intervjuer utfördes på respondenternas arbetsplats för att underlätta för dem och minska maktobalansen. Intervjuerna varade mellan 40-60 minuter och vi var båda närvarande vid samtliga intervjuer eftersom det var av vikt att båda tog del av informationen som framkom för att underlätta kodningen av datainsamlingen. Under intervjun intog ingen ledarpositionen utan båda var lika mycket delaktiga och detta eftersom en öppen dialog med respondenten ville skapas. Samtliga respondenter samtyckte till att inspelade under intervjun och detta underlättade vid kodningen av datainsamlingen.

2.5 Bearbetning av empirin

Under intervjuerna användes ljudinspelning och till viss del fördes anteckningar. Repstad (1999) menar att det finns många fördelar med att bända intervjun. Bland annat kan intervjuaren koncentrera sig på vad respondenten säger och fånga upp dennes tonfall. Det är också lättare att ställa följdfrågor och fånga upp lösa trådar. En nackdel med att bli inspelad kan dock vara att respondenten blir hämmad och kan känna sig obekvämt (ibid). Dock kan det vara så att respondenten glömmer bort ljudinspelningen när intervjun väl är igång (May, 2007).

För att lättare kunna koda datainsamlingen transkriberades intervjun och delades upp i relevanta teman; anmälning, samverkan och återkoppling. Transkriberingen

gjordes ordagrant men varje paus markerades inte. Om det ansågs att en paus eller ett hummande var meningsfullt togs detta med i den transkriberade texten (Aspers, 2007).

2.6 Förförståelse

Under praktikterminen var en av oss på praktik hos en kurator på en skola. Under denna tid väcktes intresse för hur kuratorn samverkar med socialtjänsten. Vi har viss förförståelse om att samverkan mellan dessa professioner kan vara problematiskt på vissa skolor. Detta eftersom en av oss upplevt en bristande samverkan med socialtjänsten under en praktikperiod på en högstadieskola. Trots vår förförståelse och genom medvetenheten kring den är vår ambition att ha ett öppet sinne och inte anta att detta behöver vara ett problem.

2.7 Arbetsfördelning

Samtliga intervjuer har gjorts tillsammans men transkriberingarna delades upp för att spara tid. Även litteraturen fördelades så att båda läste några böcker var. Vi skrev där efter tillsammans ihop tidigare forskning, bakgrund samt teoretiska utgångspunkter. Även metoden, empirin, analysen och slutdiskussionen gjordes tillsammans. Arbetet valdes att inte delas upp mer eftersom en helhetsbild eftersträvades.

2.8 Etiska överväganden

Kvale (1997) hävdar att konfidentialitet är viktigt att ta hänsyn till i en undersökning, vilket görs genom att inte röja någons identitet eller annat i dennes privatliv som kan vara av vikt. Således kommer varken respondenternas namn eller arbetsplats att avslöjas eftersom det inte kommer ha någon betydelse för undersökningen. Respondenterna kommer endast att benämnas som K1 – K4, där K står för kurator, respektive S1 – S4, där S står för socialsekreterare. Vidare kommer alla att betecknas som hon. Vilka kommuner våra respondenter är verksamma i avslöjas heller inte för att säkerställa deras anonymitet. Inför intervjuerna fick respondenterna en förfrågan om ljudinspelning och information om att de kan välja att avbryta intervjun om de känner sig obe-

kväma med situationen. De informerades om syftet med uppsatsen och varför kuratorernas och socialsekreterarnas syn på samverkan med varandra har valts att undersökas. Materialet kommer enbart användas i det syfte som intervjupersonerna fått ta del av.

2.9 Resultatets tillförlitlighet

För att empirin ska bli så trovärdig som möjligt menar Kvale (1997) att intervjuarens reliabilitet måste vara hög, vilket betyder att man som intervjuare ska vara försiktig med ledande frågor. Därigenom valdes relativt öppna frågor som gav utrymme för följdfrågor. Det finns en medvetenhet om att det kan ske vissa misstolkningar i en kvalitativ studie samt att det inte går att dra några generella slutsatser utifrån datainsamlingen. Det som har medfört en större svårighet i denna undersökning var att två yrkesgrupper studerats vilket lett till att det enbart har genomförts fyra intervjuer med respektive yrkeskategori istället för åtta stycken med en yrkeskategori. Detta i sin tur leder till att det blir svårare att dra några generella slutsatser av undersökningen och således utgår analysen enbart från de synpunkter som respondenterna har haft.

Den litteratur som använts och det material som tagits del av under intervjuerna har granskats källkritiskt. Under intervjuernas gång har det funnits en intervjumall för kuratorerna (bilaga 2) och en för socialsekreterarna (bilaga 3) för att få så tillförlitliga svar som möjligt. Två av kuratorerna som intervjuades hade tidigare arbetat på den socialtjänst som de idag gör anmälningar till, vilket kan leda till en sämre tillförlitlighet då det finns en möjlighet att de kan vara partiska. Under hela arbetets gång har det funnits en medvetenhet om vår förförståelse och därigenom har vi haft ett kritiskt öga mot vår egen roll i processen. En objektivitet till syftet har även försökt hållas.

2.10 Kunskapsläge

Kunskap om framförallt anmälningsplikt, samverkan och återkoppling inhämtades. Anmälningsplikten ansågs vara viktig eftersom alla tjänstemän har en skyldighet att anmäla vid misstanke att ett barn far illa. Detta i sig medför en kontakt mellan skolan och socialtjänsten. Det var även av vikt att erhålla kunskap om samverkan mellan två organisationer och vad som kan utgöra möjligheter och hinder för en bra samverkan.

Vi sökte även information om sekretess och speciellt viktigt var att söka efter skolans respektive socialtjänstens sekretess och hur denne fungerar mellan dessa två professioner. Återkoppling söktes på för att få en bild av hur denne sett ut tidigare mellan kuratorn och socialsekreteraren samt vikten av den.

I sökningen efter litteratur användes databaser som Elin, Lovisa och Libris. De begrepp som söktes efter i dessa databaser var; samverkan, samarbete, sekretess, skolkurator, socialtjänst, anmälningsplikt, elevvård, feedback, återkoppling, etik och kommunikation. Förutom att söka i databaser användes avhandlingars referenslistor. På detta sätt fick vi fram information om andra avhandlingar och böcker.

3 Bakgrund

I detta kapitel görs en kort redogörelse för de aktuella lagarna i uppsatsen. Lagarna är inhämtade från Socialtjänstlagen (SoL) och Offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

3.1 Anmälningsplikt

Barnets yttersta skydd är anmälningsplikten. De första bestämmelserna om anmälningsplikten trädde i kraft redan i 1924 års barnavårdslag. Lagen har därefter reviderats, skärpts och omfattar idag fler grupper. Trots detta blir många anmälningar ogjorda. Av alla anmälningspliktiga fall inom skolan anmäls endast 30-40 % till socialtjänsten (Olsson, 2009).

Anmälan om missförhållanden 14 kap 1 § SoL

Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden. Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och unga eller annan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. Lag (2003:407).

3.2 Sekretess

För att personal ska göra anmälningar är en förutsättning att socialtjänsten har som mål att återkoppla det som anmälaren eventuellt behöver veta. Oavsett hur kommunens organisation ser ut så finns det en sekretessgräns mellan skolan och socialtjänsten, detta eftersom utredningen är sekretessbelagd. Genom att hänvisa till gällande sekretesslagar kan socialtjänsten välja att avstå att inte återkoppla då det handlar om tvångsomhändertagande eller om barnet av andra anledningar inte kommer till skolan. Socialtjänstmyndigheterna kan använda sin tystnadsplikt för att inte behöva återkoppla, dock leder ett sådant här synsätt till problem i samarbetet med skolan, barnet och familjen. I OSL kap 26 är socialtjänstens sekretess sträng och kan jämföras med skolhälsovårdens regler. Anledningen till den stränga sekretessen är eftersom de hanterar mycket känsliga uppgifter. Dock finns det, i lagstiftningen, utrymme för socialtjänsten att lämna ut uppgifter till skolan. Detta är främst tydligt med hjälp av ett samtycke från vårdnadshavarna eller från barnet om han/hon är myndig (Olsson, 2009).

Sekretess till skydd för enskild inom socialtjänst 26 kap 1 § OSL

Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Samtycke 10 kap 1 § OSL

Att sekretess till skydd för en enskild inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan enskild eller till en myndighet, om den enskilde samtycker till det, följer av 12 kap. och gäller med de begränsningar som anges där.

3.3 Samverkan

I SoL finns det ett tydligt lagstöd för samverkan kring barn i riskzon. Även i enskilda fall ska socialnämnden vara initiativtagande när det gäller samverkan, dock får inte sekretessgränserna genombrytas utan ett samtycke från vårdnadshavare. Det är viktigt att ta hänsyn till dessa regler och ett samtycke är den bästa grunden för ett närmare samarbete. För en effektiv samverkan är det viktigt att de berörda parterna diskuterar

igenom sin egen värdegrund, synsätt och uppfattning om varandra och om till exempel barnperspektivet (Olsson, 2009).

Särskilda bestämmelser för olika grupper 5 kap 1 a § SoL

Socialnämnden ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Ifråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 15 kap. denna lag och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Nämnden ska aktivt verka för att samverkan kommer till stånd. Lag (2009:496).

4 Tidigare forskning

I detta kapitel kommer tidigare forskning om anmälan och samverkan presenteras. Under anmälan diskuteras anmälningsplikten och anmälningsbenägenheten. Vad gäller samverkan kommer bristande samverkan, förutsättningar för samverkan samt hinder och möjligheter för samverkan redogöras.

4.1 Anmälningsplikt och anmälningsbenägenhet

I Sverige bör alla som misstänker att ett barn far illa anmäla till socialtjänsten, detta regleras i 14 kap. 1 § SoL. Enligt Fridh och Norman (2005) är tjänstemän som på något sätt arbetar med barn skyldiga att anmäla det de vet eller misstänker om barnet till socialtjänsten. De allra flesta anmälningar som inkommer till socialtjänsten kommer från tjänstemän med anmälningsskyldighet. Det vanligaste är att skolan tar kontakt med socialtjänsten om de misstänker att ett barn har problem hemma eller är störande och besvärligt. Kuratorer, lärare, sjuksköterskor och förskolepersonal anmäler dock inte alltid misstanke trots anmälningsplikten och anledningen till detta är varierande. Att veta när en anmäla ska göras kan vara svårt för människor utanför socialtjänsten och många tjänstemän tror att de måste ha belägg för sin misstanke och vara övertygade för att socialtjänsten ska ingripa. Det är härigenom av stor vikt att förstå att det är på socialtjänsten ansvar att utreda eventuella missförhållanden och inte anmälarens. Benägenheten att anmäla anses vara kopplat till det förtroende och den kunskap tjäns-

temännen har gentemot socialtjänsten. De som känt sig svikna och åsidosatta av socialtjänsten är mindre benägna att anmäla än de som har en positiv upplevelse av socialtjänstens arbete. Anledningen till att tjänstemän känner sig svikna kan vara att de har gjort en anmälan utan att se något resultat eller inte fått någon feedback tidigare. På grund av sekretessen kan det vara svårt att överlämna information till en annan tjänsteman, det enklaste sättet att överföra information är via samtycke från familjen. Om inte detta är möjligt kan dock socialtjänsten meddela att de arbetar med ärendet men kan tyvärr inte ge mer information. Dock kan en kort redogörelse ges till anmälaren för hur socialtjänsten går tillväga efter en anmälan och vilken hjälp och stöd det finns att tillgå för familjerna (ibid).

”Trots att anmälningsplikten skärpts förblir de flesta anmälningarna ogjorda.” (Olsson, 2009:194). Om skolan och socialtjänsten har ett bra samarbete kommer lagen om anmälningsplikt att bli mer förståelig för båda parter och resultera i en mer likartad syn i bedömningen av barn som anses vara i riskzonen (Olsson, 2009).

Frost och Sköld (1995) skriver om hur viktig skolans anmälningskyldighet är. En stor del av barnets uppväxt befinner han/hon sig i skolan och därigenom blir denna plats en viktig del i barnets liv. Detta medför att skolans ansvar för barnet blir stort. Socialtjänsten har däremot erfarenhet av att anmälningarna om att ett barn far illa inkommer i ett försent skede. Desto snabbare socialtjänsten kan börja arbeta med ärendet desto bättre blir förutsättningarna för en lösning av problemet. Det som hindrar att anmäla kan vara den osäkerhet som finns; har jag rätt angående min oro? Far barnet verkligen illa? Vad kommer hända när jag kontaktar socialtjänsten? Det kan vara så att exempelvis skolan varit medveten om ett barns missförhållanden en längre tid utan att socialtjänsten kontaktas. Det är viktigt att skolan agerar i tid (ibid).

Frost och Sköld (1995) ger i sin bok förslag på vilka riktlinjer skolan kan och bör ha kring anmälningsplikten och samarbetet med socialtjänsten. En av dessa riktlinjer är att förebygga sena eller uteblivna anmälningar genom att fortbilda personalen på skolan, till exempel kan socialsekreteraren komma ut på skolorna och informera om anmälningskyldigheten och deras verksamhet. En annan riktlinje är skolans samarbete med socialtjänsten kring ett enskilt barn. För att få en kontinuerlig kontakt och en smidig länk mellan skolan och socialtjänsten vid anmälningar, kan dessa välja att utse särskilda kontaktpersoner från socialtjänsten. Namn och telefonnummer till en särskild socialsekreterare kan exempelvis lämnas ut till skolan (ibid).

Även Hindberg (1999) diskuterar svårigheterna som ligger kring att anmäla vid misstanke om att ett barn far illa. Hon menar att anledningen till att man låter bli att göra anmälningar eller gör dem för sent inte enbart ligger i en okunnighet kring lagen. Det kan röra sig om att personal anser att deras insatser räcker eller att de har en tro att problemet kommer lösa sig själv. Vissa tror även att om de skulle koppla in socialtjänsten skulle det bara bli värre. En lojalitet mot föräldrarna kan ligga till grund för att inte vilja göra en anmälan eller en tro att socialtjänsten ändå inte gör någonting. Vidare tar hon upp exempel på hur detta till viss del kan förebyggas. Ett sätt kan vara att arbeta fram en handlingsplan som skolan använder sig av vid anmälningar av barn som far illa. Ett annat sätt kan vara att förbättra samverkan mellan socialtjänsten och andra organisationer såsom skolan. Genom att ha en socialsekreterare i skolan kan detta samarbete underlättas. I Lunds Kommun har denna lösning funnits en längre tid. Socialsekreterarna tillhör ungdomssektionen som är inriktade på åldersgruppen 12-20 år (ibid). ”Socialsekreterarna fungerar som en brygga mellan socialförvaltningen och skolan och kan ge vägledning och information, inte minst vid misstanke om att barn far illa” (Hindberg, 1999:149).

Det finns inga formella krav på hur en anmälan ska göras men om ärendet är akut bör den ske muntligt och därefter kompletteras skriftligt. På många ställen runt om i landet finns det en efterfrågan på att en anmälan ska göras från skolan till socialtjänsten i ett trepartsmöte med föräldrarna närvarande. Detta underlättar för att direkt kunna höra vad oron bottnar i och en möjlighet till att ge synpunkter och ställa frågor direkt finns. En annan fördel kan vara att socialtjänsten får möjlighet att träffa familjen tidigare. Det ger också underlag för en fortsatt kontakt mellan skolan och socialtjänsten i ärendet (Olsson, 2009).

4.2 Bristande samverkan

Sundell och Flodin (1994) har gjort en utredning för Forsknings- och utvecklingsbyrån om vad som sker när socialtjänsten inte samverkar kring barn som far illa. Resultatet av denna utredning visar på att barnen har hamnat mellan stolarna, det vill säga att bristen på samverkan mellan socialsekreterare och skolpersonal har medfört att många barn inte blivit anmälda till Individ- och Familjeomsorgen. Därigenom har de inte fått det stöd och den hjälp som de behöver. Studien visar även en annan effekt på

bristande samverkan; många familjer blir aktuella på socialtjänsten senare än vad som borde vara fallet. Efter att förskolepersonalen började misstänka att ett barn far illa tog det i genomsnitt 14 månader innan de kontaktade Individ- och Familjeomsorgen (ibid). Sundell et al (1992) har gjort ytterligare en studie om socialtjänstens samverkan kring utsatta barn som visar på dålig samverkan mellan barnomsorgen och Individ- och Familjeomsorgen. Resultatet var att förskolan brast i sin informationsskyldighet och socialsekreterarna var dåliga på att hålla förskolepersonal informerade om pågående utredningar (ibid).

4.3 Förutsättningar för samverkan

För att kunna inleda en samverkan krävs förmåga till kommunikation och perspektivbyte, alltså att kunna sätta sig in i en annan individs situation och handlande (Boklund, 1995). Lundgren och Persson (2003) hävdar att det krävs en ömsesidig öppenhet och en vilja till förståelse av varandras olika professioner för att samverkan ska leda till positiva resultat. Författarna poängterar uppföljning och utvärdering av pågående samverkansarbete, och hävdar att detta bör vara en angelägenhet för instanser över kommunnivå för att kunna förbättra samverkan (ibid).

4.4 Hinder för samverkan

Enligt Olsson (2009) får socialtjänsten ofta kritik för att deras återkoppling brister. När skolan anmält vill de ofta ha någon form av information från socialtjänsten. Dock finns det sekretess mellan skolan och socialtjänsten men lagstiftningen skapar också utrymme för att lämna information till skolan. Uppgifter som redan är kända av skolan, till exempel uppgifter som inkommit i anmälan eller under utredningens gång, kan socialtjänsten lämna ut och diskutera med anmälaren. Om socialtjänsten har positiva och harmlösa uppgifter om familjen borde det vara möjligt för dem att lämna dessa uppgifter till skolan. Som tidigare nämnt kan socialtjänsten med stöd av samtycke (10 kap 1 § OSL) lämna information till anmälaren. Detta samtycke brukar inte vara något problem att få av vårdnadshavarna. I vissa fall kan socialtjänsten, efter avslutad utredning, utan samtycke ge råd till den som gjort anmälan. Dessa råd kan lämnas ut om de anses bli ett stöd för skolan och bör göras utifrån en sekretessbedömning, det

får inte drabba barnet eller vårdnadshavarna ogynnsamt. Ett avslutande trepartsmöte, med socialtjänst, skola och familj, kan vara bra vid återkoppling eftersom det medför att vårdnadshavare och barn blir delaktiga (Olsson, 2009).

Lundgren och Persson (2003) identifierar sekretessfrågan som problematisk men att den ofta tas som skydd för att undvika samverkan med andra. Danermark (2000) anser också att sekretessen inte behöver vara ett hinder för samverkan. Detta elimineras, enligt honom, genom att samverkanspartnerna utförligt går igenom vilken information som behövs delas med varandra och vilka hinder lagarna utgör för detta. Lundgren och Persson (2003) föreslår ett uppbindande av kontrakt mellan de myndigheter som samverkar. Dessa kontrakt ska exempelvis innehålla kort- och långsiktiga mål och uppföljnings- och utvärderingsstrategier.

En annan svårighet kan vara rollfördelningen. Boklund (1995) identifierar olika hinder för samverkan angående sin yrkesroll och förhållandet mellan yrkesgrupperna. Hinder som rör sin yrkesroll är osäkerhet, oklarheter i sina egna bedömningar i samverkansärenden samt delade uppfattningar om sitt eget arbete och dess karaktär. Angående förhållandet mellan yrkesgrupperna finns hinder som rör oklar ansvarsfördelning, oklara mål i samarbetsituationen, envägskommunikation istället för dialog och förutfattade åsikter och uppfattningar om de andra yrkesrollerna och deras arbetsuppgifter (ibid).

4.5 Möjligheter för samverkan

Olsson (2009) ger några förslag på hur socialtjänsten och skolan kan öka sin kunskap om varandra och därmed få en bättre kontakt. Han tar bland annat upp att socialtjänsten och skolan bör besöka varandras arbetsplatser för att lära känna varandra och förstå respektive synsätt i frågor angående barnet. Att informera anmälaren om vem/vilka som utreder samt att informera om socialtjänstens arbete och de insatser som kan erbjudas medför att deras arbete blir mer synligt för personalen på skolorna. Olsson (2009) hävdar att socialtjänsten i sina utredningsmetoder bör sträva efter en ökad återkoppling till skolan. Detta leder till en bättre samverkan och därigenom säkerligen också till fler anmälningar (ibid).

5 Teoretisk utgångspunkt

I uppsatsen används kommunikationsteorin som har delats upp i olika relevanta rubriker för att underlätta för läsaren. Denna teori har valts eftersom vi anser att kommunikation är en grundförutsättning för samverkan.

5.1 Kommunikationsteori

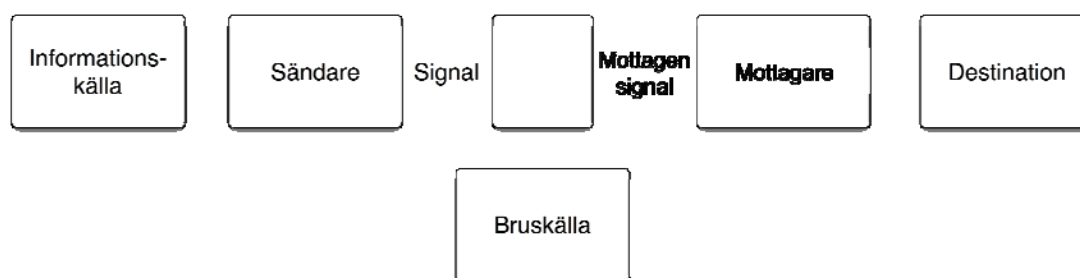
5.1.1 Vad betyder kommunikation?

Nilsson och Waldemarsson (2007) skriver att kommunikation betyder att något ska bli gemensamt, alltså att vi delar med oss av något eller meddelar något. Kommunikationen och språket möjliggör ett möte för oss med andra människor. Vidare innebär kommunikation även påverkan, information, känsla och bekräftelse. Genom kommunikation kan vi, när vi samtalar med en person, visa våra reaktioner och upplevelser på denne. Kommunikationen kan genom detta upplevas som en process genom att två eller flera personer sänder budskap till varandra och kan via detta visa hur de uppfattar situationen, påverkar varandra samt förstå innehållet som läggs i budskapet. Det är viktigt att tänka på att all kommunikation äger rum i en kontext; *fysiologisk, psykologisk, social* och *kulturell*. Den *fysiska* avser yttre händelser, tid och plats. Den *psykologiska* berör känslor, erfarenheter, behov, stress, fördomar, tankar och förväntningar. Den *sociala* handlar om relationer, makt, roller, identitet samt konflikter och den *kulturella* består av attityder, normer och värderingar (ibid).

En första viktig funktion som kommunikationen mellan människor fyller är *information*, vilket kan gälla åsikter, erfarenheter eller känslor. En andra viktig funktion är *handling*. Här läggs fokus på följderna av ett budskap vi gett, vad för upplevelse skapade den hos mottagaren och vilka handlingar utför mottagaren som följd av budskapet. Alltså vilken effekt och effektivitet gav budskapet upphov till. Det finns också en annan funktion som kommunikationen kan fylla och denne är den *sociala funktionen*. Den *sociala funktionen* inbegriper att skapa relationer, kontakt, status, inflytande samt hålla kommunikationskanalerna öppna (Nilsson & Waldemarsson, 2007).

5.1.2 Olika skolor inom kommunikationsteorin

Fiske (2007) pratar om två olika skolor inom kommunikationsteorin, den ena är processkolan och den andra är semiotikskolan. Processkolan fokuserar på kommunikationen som överföring av meddelande. Vidare ses kommunikation som en process som påverkar någon annans beteende och sinnestämning. Semiotikskolan ser däremot kommunikation som utbyte och skapande av händelser. Här är meddelandet eller texterna till för att skapa betydelse mellan människor som samverkar. Semiotiken inriktar sig på att studera text samt kultur (ibid). Vi kommer att fokusera på processkolan.

Figur 1: Shannon och Weavers kommunikationsmodell (Fiske, 2007:18).

Inom processkolan finns olika kommunikationsmodeller och vi har valt att använda oss av Shannon och Weavers kommunikationsmodell, se figur 1. *Informationskällan* är den som sänder meddelandet och detta görs exempelvis via en telefon som då blir *sändaren*. Därefter skapar *sändaren* en signal som överförs via en kanal till *mottagaren*, här kan *brus* (kommunikationsfel) uppstå. *Mottagaren* omvandlar därefter meddelandet så att det når *destinationen*, det slutgiltiga målet. Brus kan vara allt från ljudförvrängning till ”snö” i tevebilden. Brus är det som gör att den avsedda signalen blir svårare att koda på ett korrekt sätt, exempelvis kan en bekväm stol på en föreläsning vara en bruskälla eller så kan våra egna tankar som är mer intressanta än det som föreläsaren säger utgöra en bruskälla. Problemet med brus är att det alltid förvränger sändarens avsikter med meddelandet och detta hindrar således den mängd önskad information som kan sändas (Fiske, 2007).

5.1.3 Samtal

Samtal genomförs i många olika situationer och tar sig också olika uttryck och former, de styrs av olika regler och normer samt har olika uppbyggnad. Samtalet mellan människor kan handla om undervisning, debatt, klagomål, intervju, förhandling, försäljning, sammanträde etc. Vilken typ av samtal som förs mellan två personer är beroende av vilken relation och roll de respektive har till varandra. Samtal kan likställas med en process, det består av ett antal händelser eller faser. Processen inleds med ett hälsande därefter diskuteras en rad ämnen och efter det kommer en avslutning som i sin tur leder till ett avslut. I ett vanligt samtal är gränserna mellan dessa ganska vaga men desto mer formellt det blir desto klarare blir dessa gränser vilket även leder till mer formella roller (Nilsson & Waldemarsson, 2007).

”Det professionella samtalet är ett verktyg för att uppnå specifika mål – ge stöd, hantera problem, skapa delaktighet, fördela ansvar, utvärdera, tillrättvisa och kanske förmedla obehaglig information” (Nilsson & Waldemarsson, 2007:100). Inför ett professionellt samtal är det av vikt att formulera en målsättning och ställa upp riktlinjer för vad som vill nås med samtalet. Att ha en målsättning med samtalet kan bidra till att lättare kunna styra samtalet och hålla det på rätt nivå så att det inte blir för ytligt eller för privat. I ett professionellt samtal bör det finnas både närhet och distans. Samtalet är både subjektivt, inlevelse och förståelse, och objektivt, tydligt och strukturerat. Närhet i samtalet medför engagemang samt känslan av att bli förstådd. Distansen är viktig för att undvika att privata känslor och tankar involveras i samtalet (Nilsson & Waldemarsson, 2007).

5.1.4 Samverkansspiralen

Thunberg et al (1978) hävdar att det krävs olika former av handling och kommunikation för att nå en optimal samverkan. Dessa olika faktorer kallas för en *samverkansspiral*. Denna spiral är beroende av kommunikationens fyra funktioner; *social-*, *expressiv-*, *informations-* samt *kontrollfunktion*. Den *sociala funktionen* representerar kommunikationen som en samvarofunktion, där man genom samtal delar med sig av sina erfarenheter, tankar och känslor. I ett samtal åskådliggör man medvetet eller omedvetet vem man är. Detta inte bara genom vad man säger, utan även vilka gester och tonfall som används. Detta åskådliggörande kallas för den *expressiva funktionen*. *Information* fyller främst funktionen att överföra eller inhämta kunskap och *kontroll-*

funktionen innebär att vi genom att kommunicera kan få andra att tycka, tänka och göra som vi vill. Detta innebär även att vi själva påverkas på samma sätt (ibid). Thunberg et al (1978) menar att det finns gynnsamma och ogynnsamma förutsättningar för samverkan i olika funktioner. Gynnsamma förutsättningar kan vara att de som samverkar är från samma ort, har arbetat tillsammans länge samt att båda parterna har bra tillträde till information händelser rörande varandras behov och problem. Ogynnsamma förutsättningar för samverkan omfattar faktorer som olika nationalitet på de som samverkar, flera personalbyten, brist på information alternativt endast information om förhållanden och händelser man inte känner sig delaktig i eller inte tror att man kan påverka. (ibid).

5.1.5 Återkoppling

”I och med att det inte går att låta bli att kommunicera, kan vi inte heller låta bli att återkoppla, det vill säga skicka tillbaka budskap till talaren som handlar om hur vi upplevt dennes tidigare budskap (inte minst via icke-verbal kommunikation)” (Nilsson & Waldemarsson, 2007:111).

Återkoppling kan ses som ett kvitto, det vill säga att information ges tillbaka från mottagaren till sändaren. Förutom erhållandet av information hjälper återkoppling att få reda på vilka tankar och känslor som väcks hos den andra personen (Nilsson & Waldemarsson, 2007). Nilsson och Waldemarsson (1995) hävdar att ge och ta emot återkoppling på ett bra sätt resulterar i en effektiv kommunikation. En annan faktor på återkoppling som spelar in är relationen mellan dem som samverkar. Återkoppling kan medföra en ökad förståelse för varandra och en fördjupad relation (Nilsson & Waldemarsson, 2007). Finns det däremot brist på tillit eller känslor i relationen kan återkopplingen ses som kritik och ha en negativ anspelning. Skulle återkopplingen vara bristande kan detta medföra en prövning av relationen och kan ge upphov till osäkerhet. Författarna argumenterar för att det finns olika regler för hur återkoppling ska ske. De menar att en bra återkoppling utmärks av att den är ärlig, relevant och konkret. Återkopplingen ska alltså vara sann oavsett vad det är för information som ska ges. Det är även viktigt att fundera på ifall återkopplingen är önskad eller inte. Effekten på återkoppling ökar om den sker så tidigt så möjligt (Nilsson & Waldemarsson, 1995).

En form av återkoppling är information. Denna form går ut på att upprepa vad vi hört den andra säga: ”Förstår jag dig rätt...?”, ”Kan du förklara detta närmre?”. Här ges en möjlighet för sändaren att korrigera, bekräfta eller addera information. Denna typ av återkoppling innebär att lyssna aktivt och klargöra informationen (Nilsson & Waldemarsson, 2007).

5.1.6 Relation

Interpersonell kommunikation innebär kommunikation mellan människor och förklarar vår relation med andra människor. Den interpersonella kommunikationen är avgörande då den kan skapa eller avsluta relationen, men kan också upprätthålla relationen. En relation är inte bara något man har med sin familj och vänner, utan med alla i sin omgivning och kanske framförallt med sina arbetskamrater. Alla relationer en person har är nödvändigtvis inte goda men med kommunikation som hjälpmedel kan dessa förbättras (Dimbleby & Burton, 1999). Författarna skriver att det i ett samtal med en annan person inleds en relation och att vi själva är ansvariga för hur relationen utvecklar sig. Vidare skriver de att det är viktigt att tänka på att ”...kommunikationen är aldrig att bara vidarebefordra saklig information där två personer är berörda” (Dimbleby & Burton, 1999:71). Detta innebär att människor, som exempelvis samtalas i telefon, innan information ges brukar utväxlar någon typ av artighetsfras (Dimbleby & Burton, 1999).

Genom att komma överens om vilken relation man har till varandra kan kommunikationen bli mer effektiv. För att definiera en relation behöver parterna bestämma sig för hur de ska ha det mellan sig, det vill säga vilka skyldigheter och rättigheter som ska gälla vid olika tidpunkter och situationer. Det är av vikt, i olika situationer, att veta vem som har rätt att kräva något, vad den har rätt att kräva, hur mycket samt av vem. Att definiera relationen bidrar till att avgöra och klargöra förhållningssätt, klimat samt att veta vad som kan och inte kan sägas i en viss situation (Nilsson & Waldemarsson, 2007).

6 Sammanställning av empirin

För att underlätta för läsaren är empirin indelad i tre teman; anmälning, samverkan samt återkoppling. Först kommer den inhämtade empirin från kuratorerna redogöras och därefter kommer empirin från socialsekreterarna att redovisas.

6.1 Kuratorerna

6.1.1 Anmälning

6.1.1.1 Hur görs en anmälan

Hur kuratorerna gjorde anmälningar skilde sig åt. Några av dem hade en första socialsekreterare att kontakta, andra en mottagningsenhet och någon hade en speciell kontaktperson inne på socialtjänsten som var tilldelad skolan. En av våra respondenter hade en speciell mall (bilaga 4) att följa, en annan hade en mall som kunde följas dock ansåg hon att denne endast används om en tjänsteman är ovan att göra en anmälan.

K1 gjorde, så länge det inte var akut, en skriftlig anmälan och den skickades till mottagningsenheten. Om det däremot var akut och hon ansåg att det inte kunde vänta ringde hon den som hade jour på socialtjänsten. K3 gjorde alltid en skriftlig anmälan eftersom det fanns en utarbetad mall där hon arbetar som ska användas vid anmälan (bilaga 4). Beroende på allvaret i situationen gjorde K4 anmälan antingen muntligt eller skriftligt, hon ansåg att det kändes bra att skriva ner det om exempelvis en elev blir slagen hemma, men också för att underlätta vid en eventuell polisanmälan. K2 berättade att socialtjänsten gärna vill ha en skriftlig anmälan som är utförlig och detaljerad, men ”...jag gör inte det utan jag skriver att det blir så och så och det gör att vi anmäler och sen att man önskar att man ska ha ett möte då med familjen och kanske förhoppningsvis med socialsekreteraren och mig själv och ta detaljerna på det viset”.

6.1.1.2 I vilket skede görs/bör anmälningarna göras

K1 menade att det är väldigt varierat när en anmälan bör göras, det beror på helhetssituationen. Barnets ålder, nätverk och situationen i övrigt är de avgörande faktorerna för när en anmälan ska göras. Hon menade att varje individ har olika förutsättningar och hanterar situationer olika, det som är allvarligt för en elev kanske inte är det för

en annan. K3 ansåg att en anmälan bör göras när barnet är på väg att göra något farligt eller skada sig själv. K4 menade att hon gör en anmälan "...när jag känner att jag inte har samvete att bära det, informationen, själv längre". På K4:s skola arbetade det en fältsekreterare, vilket medförde att hon kunde fråga denne om råd innan en eventuell anmälan skulle göras. Detta ansåg hon vara ett stort stöd. K2 pratade om att socialtjänsten förr ansåg att anmälningarna från skolan inkom i ett sent skede, vilket medförde att de fick arbeta med svårare och tyngre fall. Hon motiverade detta med "...vi besparade dem mycket jobb, det var ju mycket som vi kunde reda ut och få bra resultat och som aldrig behövde gå till socialtjänsten. Så det är klart att de ärenden de fick av oss de var ju då tyngre, de var jobbigare att ta vid och vi redde inte ut det själva". Idag finns det enligt K2 inte samma tid att arbeta individinriktat och med familjerna utan det blir att de lämnas över till socialtjänsten tidigare.

6.1.1.3 Uppföljning av anmälan

Socialtjänsten hade inte för vana att kalla till ett trepartsmöte efter att en anmälan gjorts av kuratorn. Två av kuratorerna uttryckte tydligt att om de ville vara med vid ett första möte för att tydliggöra sin anmälan så fanns det inget motstånd från socialtjänstens sida. K1 sa att "...om jag anmäler så skriver jag att jag vill vara med på ett första möte om det är så att jag känner att det är nödvändigt, att det är viktigt att skolans uppgifter verkligen kommer fram". K4 ansåg att de gånger hon har varit närvarande vid ett första möte har det känts bra. Hon har varit med i början av samtalet, kunnat förklara vad anmälan står för samt vad det är hon och skolan känner oro för, därefter får hon lämna rummet och socialtjänsten fortsätter med mötet. K3 delade samma uppfattning som K4 och sa "...så läser hon upp min anmälan framför föräldrarna och elev som jag har anmält och så sitter jag där en liten stund och berättar om min oro kring barnet eller ungdomen och så går jag därifrån och så pratar socialsekreteraren ensam med föräldrarna och ungdomen".

6.1.2 Samverkan

6.1.2.1 *Hur ser samverkan ut med socialsekreteraren*

Samverkan mellan kurator och socialsekreterare såg olika ut. Merparten av våra respondenter upplevde att de hade en bra samverkan med socialsekreterarna. K2 berättade dock att "...jag kan ärligt säga att det är svårigheter alltså, jag har jobbat här i 30 år och vi har haft problem med samarbetet mellan skola och socialtjänst och det har egentligen varit så i alla år mer eller mindre". Vidare sa hon att tidigare hade skolan möten med socialtjänsten, men det rann ut i sanden. Mötena var tänkta för att personalen på skolan respektive socialtjänsten skulle lära känna varandra och på så vis skapa en bättre samverkan. Den samverkan som finns idag är, enligt K1, en kontaktperson från socialtjänsten som ska komma till skolan två gånger per termin för att prata igenom eventuella frågor som uppstår. Dock hävdade hon att det inte riktigt har fungerat på grund av uteblivna möten. K1 upplevde att den samverkan som hon har med socialsekreterarna är bra och utöver samverkan vid anmälningar har de även något som kallas SSP det vill säga skola, socialtjänst och polis. De har regelbundna möten och arbetar för att skapa trygghet för eleverna. Även K3 ansåg sig ha en bra samverkan med socialtjänsten. De har en samverkansgrupp en gång i månaden där även polis och fältsekreterare deltar, här diskuteras den eventuella oro som kan finnas för eleverna. Ett annat samarbete mellan socialtjänsten och skolan var föräldrautbildning för unga tonårsföräldrar. K4 använde sig mycket av fältsekreteraren i samverkan med socialsekreterarna. Fältsekreteraren är anställd av socialtjänsten men placerad på skolan. "Så nu har det blivit ännu enklare, närmare väg till socialtjänsten för att då kan hon göra en del förhandsbedömningar och så, och vi gör en del bedömningar tillsammans om det är sånt som jag funderar på" (K4). Hon pratade om fältsekreteraren som en mellanhand mellan skolan och socialtjänsten men också mellan skola, socialtjänst och fritidsgårdar "...hon är samverkan personifierad på något sätt". Fältsekreteraren ingår i ungdomsgruppen på socialtjänsten och de träffas varje vecka. Även K4 nämnde att socialtjänsten och skolan hade regelbundna möten men detta togs dock bort på grund av tidsbrist hos socialtjänsten. Idag sker träffar vid behov "Men visst jag ska ärligt säga att jag tyckte det var bra när vi träffades. Men jag respekterar att just nu hinner de inte".

6.1.2.2 *Hinder för samverkan*

Ett hinder i samverkan mellan socialsekreteraren och kuratorn som flera av kuratorerna anmärkte på var personalruljans på socialtjänsten. K4 sa att ”Kontinuitet är ju jättebra och jätteviktigt och nu har det varit lite byten på tjänsterna nere och så. Det blir alltid ett litet avbrott så... jag menar den förra socialsekreteraren kanske jag samarbetade jättemycket med”. Dock menade hon att det kan vara bra med personalombyte då man enligt henne kan bli ”blind” när man ofta arbetar med liknande uppgifter. K2 ansåg att samverkan med socialtjänsten var dålig och att det berodde på att ”...vi har en väldig ruljans på socialtjänsten eller byte hela tiden så man hinner aldrig uppjobba någon riktigt bra kontakt”.

Sekretessen nämndes som ett hinder men enligt kuratorerna blir det snarare en möjlighet med hjälp av samtycke från föräldrarna eller ungdomen själv. K4 sa ”...sekretessen som sagt, den kan man i de allra flesta fall göra till en möjlighet istället. Bara man motiverar varför, alltså det är ju inte för att man ska sitta och sladdra om det på ett kafferep, utan det är ju för att det ska bli bra”. K2 diskuterade det faktum att vissa socialsekreterare väljer att gömma sig bakom sekretessen för att undvika att samverka med kuratorn. Andra hinder som kom upp var tidsbristen från socialtjänstens sida samt att ”...det kan vara hinder, motstånd ifrån skolans sida kanske eller ifrån föräldrarnas eller ifrån socialtjänstens... Det är ju inte heller alltid så att de kanske tänker på att vi skulle kunna vara en samverkanspartner, att man kanske inte alltid tänker att skolan är en stor del av barnets vardag”.

6.1.2.3 *Möjligheter för samverkan*

Samtliga kuratorer såg samtycke som en möjlighet till samverkan. K4 ansåg att ”...allt går ju att lösa med att man bryter sekretessen, alltså att föräldrarna går med på att, att de förstår att det kan vara till gagn för deras barn att vi faktiskt samarbetar”. Vidare poängterade hon hur viktig fältsekreteraren är på hennes skola, hon anser att det har kortat vägen till socialtjänsten och att hon har fått en till socionom på arbetsplatsen. ”Socialtjänsten blir inte de här som sitter där nere på huset utan socialtjänsten går omkring här i våra korridorer och syns på fritidsgårdarna” (K4). En annan möjlighet som nämndes som viktig var viljan till samverkan från både skolans och socialtjänstens sida. K2 ansåg att den viljan skulle kunna skapas genom mer stabilitet i personalen för att kunna arbeta upp en bättre relation.

6.1.2.4 *Förbättra samverkan*

Eftersom merparten av kuratorerna ansåg att de hade en bra samverkan med socialsekreterarna hade de inte heller så mycket de ville förbättra. Dock hade de vissa önskemål, till exempel att alla fältsekreterare skulle vara utbildade socionomer och att de skulle få ha fortbildning tillsammans med socialsekreterarna. K2 ansåg sig inte, som tidigare nämnts, ha en bra samverkan med socialsekreterarna. Hon menade att man inte behöver arbeta hela tiden tillsammans men det är viktigt att hålla varandra uppdaterade och informerade "...så att det drar åt samma håll och att man har ungefär samma syn och så. Man behöver ju klart inte sitta i samtal tillsammans allihop, men att man är på samma bana på något sätt känner jag, lite mer öppenhet".

6.1.2.5 *Relationens påverkan på samverkan*

Tre av kuratorerna som intervjuades hade tidigare arbetat på en socialtjänst. De ansåg detta vara till hjälp eftersom det då finns en bättre förståelse för socialsekreterarnas arbete. Två av kuratorerna hade arbetat på den socialtjänst som de idag gör anmälningar till.

K4 och K3 diskuterade kring hur samverkan påverkas av den relation man har till socialsekreterarna. De menade att det underlättar samverkan om man vet vem man pratar med och har ett ansikte på denna, "Jag tror det är viktigt att man har ansikte på varandra, jag tror det är jätteviktigt. Annars blir det en myndighet, det blir så ... ja, opersonligt" (K4). K3 sa att "...det är a och o, det tror jag alldeles säkert ... alltså man känner liksom att man kan vägarna och jag har suttit på socialkontoret själv så att jag har båda sidorna". Även K1 hävdade att relationen påverkar samverkan "Ja det är ju klart det är en stor fördel. Det är ju svårt att inte ringa upp, både för mig och för dem, när man känner varandra". Dock poängterade hon också att samverkan kan vara bra utan att man känner varandra "...det finns ju andra som jag inte känner och det är bra bemötande ifrån dem också". K2 diskuterade om relationen påverkar valet av socialsekreterare när en anmälan ska göras. Hon menade att det kan finnas somliga på socialtjänsten som har arbetat där en längre tid och som hon känner att hon har en bättre relation till. Detta medför i sin tur att det är enklare att kontakta dem först.

6.1.3 Återkoppling

6.1.3.1 Viktigt med återkoppling?

Merparten av våra kuratorer ansåg att återkoppling är viktigt. K1 sa att "...det är viktigt så att man vet, alltså att man vet att det man skickar iväg kommer fram. Så att man vet att det finns någon som fått ärendet. Det är viktigt att veta också om de beslutar sig för att inleda en utredning eller inte så man vet om det är någon utredning eller inte...". K4 ansåg att "...det är lite grann för vår del att kunna ge svar till lärarna, för lärarna säger men vi har ju anmält in det eller ni gjorde väl en anmälan, socialtjänsten har väl kontakt och sådär... så då kan man faktiskt säga nej, de har ingen kontakt just nu men är du orolig så tala om det för mig så kan jag vidarebefordra det till socialtjänsten och så".

6.1.3.2 Vilken återkoppling får kuratorerna

Alla kommuner använde sig av BBIC som står för Barns Behov I Centrum. BBIC är en utredningsmetod för socialtjänsten och inom BBIC skickas det ut ett konsultationsdokument till skolan efter att en utredning inletts. Detta dokument blev ett slags kvitto för skolan på att det pågår en utredning. K2 kände att hon inte fick någon bra feedback från socialtjänsten, "...antingen gör de så att de öppnar en utredning eller så gör de det inte och gör de det då kommer den här stora bibban BBIC där skolan ska svara, men där är det lärarna som svarar. Men det är egentligen det kvittot vi har på att de har öppnat en utredning, för det är dåligt med feedbacken". Vidare berättade hon att "...det finns en blankett som ska komma där de talar om att de fått in en anmälan, men det är precis bara en kvittens på att man har skickat in en anmälan och den kommer alltså väldigt sällan". Eftersom återkopplingen var bristande från socialtjänstens sida valde hon att inhämta information från familjen och eleven.

Resterande kuratorer upplevde återkopplingen som bra. K4 fick ofta en kvittens på att de har startat en utredning. Socialtjänsten kontaktade henne och bad henne vidarebefordra konsultationsdokumentet till lärarna eller så meddelade de att ingen utredning inletts. K1 upplevde också att hon fick tillräckligt med feedback från socialtjänsten. Oftast fick hon skriftlig information om att hennes anmälan var mottagen och därefter bokades ett eventuellt möte tillsammans med familjen, skolan och socialtjänsten in. Beslutades det att en utredning skulle inledas fick även skolan ett konsulta-

tionsdokument. Påverkades elevens skolgång fick de flesta kuratorer information om insatsen. K4 berättade ”Om de ska iväg och träffa någon kontaktperson eller göra något annat, eller vara iväg på familjesamtal eller någonting sådant, så får vi reda på det så att vi inte behöver undra, göra en anmälan på grund av det, en elev försvinner på mystiska möten. Gör vi en anmälan blir det lite tokigt”.

6.1.3.3 Hur påverkas arbetet med eleven av återkoppling

Några av kuratorerna menade att deras arbete med eleven inte skulle påverkas nämnvärt om de inte fick någon återkoppling från socialtjänsten. De ansåg att de fokuserar på det som är skolrelaterat exempelvis närvaron, hur det fungerar på lektionerna och hur det går med kamraterna. K1 hävdade att ”...jag behöver inte veta exakt vad de gör. Jag kan ändå jobba med eleven. Jag tycker inte att man behöver veta alla detaljer alltså jag får ju ha förtroende för att de sköter sitt jobb”. K4 ansåg dock att det påverkade hennes arbete och att hon skulle ljuga om hon sa något annat, ”...för att annars kan jag också luras in i någon falsk vetskap av att jag menar, socialtjänsten jobbar med familjen. Det ska ju inte påverka mitt arbete så, för jag ska ju ändå anmäla in igen och jag ska liksom vara formell i min kontakt med dem oavsett om jag vet det eller inte. Men jag tror det påverkar”.

6.1.3.4 Benägenhet att anmäla

En fråga som ställdes var om de tror att benägenhet att anmäla kan minska om tjänstemän inte får återkoppling från socialsekreterarna efter att en anmälan har gjorts. Detta fanns det delade meningar om hos kuratorerna. K4 menade att det finns en risk för det men att det absolut inte får ske. Vidare sa hon att vissa kanske tänker att har de aktualiserat familjen hos socialtjänsten en gång så behövs det inte göras igen, för då har socialtjänsten redan kontakt med familjen. Ges ingen feedback är det svårt att veta ifall det har blivit en utredning eller inte. Har ingen utredning inletts har familjen inte längre någon kontakt med socialtjänsten. K1 trodde också att benägenheten att anmäla kan minska om det finns en brist på återkoppling ”...då sitter man här och bara tänker jaja men okej. Man kanske inte fick någon feedback ingen återkoppling, det ledde ingen vart, ingen utredning inleddes. Man tänker liksom så att det är ju samma situation fortfarande liksom, det är ju inte så mycket lönt”. Vidare hävdade hon att hon kan

känna att toleransnivån kan höjas hos en själv, desto längre man arbetar som kurator, på vad man anmäler "...vissa saker kanske man hade anmält för något år sen som man inte gör nu".

K2 och K3 trodde inte att benägenheten att anmäla skulle minska utan återkoppling. De menade att tjänstemän är skyldiga att anmäla vid misstanke om att ett barn far illa, oavsett om man får återkoppling eller inte. K3 ansåg att "Det är vuxna människor som har bra akademiska utbildningar". Dock hävdade K2 att "...man känner sig ibland osäker på vilken åtgärd blir det och kommer man att stjälpas mer än man hjälper... att man tänker efter två gånger vilken nytta har det här barnet av att vi gör en anmälan om man inte är riktigt säker".

6.2 Socialsekreterarna

6.2.1 Anmälning

6.2.1.1 Hur görs en anmälan

Socialsekreterarna upplevde att kuratorerna ofta ringde in anmälan och därefter kompletterade med en skriftlig. Vidare berättade några av socialsekreterarna att denna bör skrivas under av rektorn på skolan. Ingen av socialtjänsterna hade någon specifik mall för anmälan när det finns misstanke om att ett barn far illa. S3 upplevde dock att skolorna själva har utarbetat en egen mall för vad som ska stå med i en anmälan. S1 berättade att "...det är regel att vi ska få in en skriftlig anmälan, för att då har vi uppgifterna på papper och de får skriva under också. Så det är regel nummer ett, att vi ska få in det skriftligt. Sen kan man också lämna muntligt men när det gäller skolan så ska det alltid lämnas skriftligt".

6.2.1.2 I vilket skede görs/bör anmälningar göras

Anmälningarna kunde gälla allt från skolk till övergrepp och våld. S3 menade att skolan oftast har arbetat ett tag med eleven innan de anmäler. De har då försökt lösa situationen, pratat med föräldrarna, haft elevvårdskonferenser och åtgärdsplaner. De anmäler när de inte ser en förbättring på barnet, antingen barnets beteende eller något som har med föräldrarna att göra. Vid misstanke om övergrepp eller misshandel an-

mäler de direkt. S2 upplevde "...ofta att skolkuratorerna har svårt med samarbetet med föräldrarna, och att de då anmäler till socialtjänsten i en förhoppning om att vi ska se till att det blir ett samarbete". S4 upplevde att anmälningarna oftast inkommer i rätt skede. Vidare sa hon dock att hon kan uppleva att de ibland inkommer försent, "...ibland diskuterar vi att varför har de inte anmält innan, det har hänt någon gång att det har sett ut såhär i två år, med hög frånvaro". Hon berättade också att de brukar diskutera skolans respektive socialtjänstens ansvar "...det står faktiskt i skollagen också att skolan har ett ansvar att utreda själva varför ungdomen inte kommer till skolan och göra någonting åt det". Vidare menade hon att det ibland kan tas för lättvindigt, "...det finns ju båda ytterligheterna här, att man slänger in en anmälan så blir man av med det bekymret istället för att ta itu med det själv, eller så väntar man kanske för länge". Hon trodde att personalen på skolan väntar för länge på grund av att de ofta kan uppleva det svårt att göra en anmälan eftersom de riskerar att förlora förtroendet från föräldrarna.

Samtliga socialsekreterare var överens om att när det gäller misshandel, övergrepp eller missbruk ska anmälan göras direkt. S2 och S3 ansåg att när det gäller skolk och uppförandeproblem ska anmälningarna inte göras för tidigt. Skolan ska ha arbetat för att lösa problemet själva innan en anmälan görs. S1 sa att "...så fort skolan får kännedom om uppgifter där de ser att barn far illa på något sätt eller det finns anledning till oro så ska de göra en anmälan".

6.2.1.3 Uppföljning av anmälan

Efter att en anmälan har inkommit från kuratorerna, berättade S2 att de har som princip att alltid skicka ut ett brev där det står att anmälan är mottagen och vilken person som handlägger ärendet. S2 berättade att "...så att de vet, för oftast är det en sådan här frustration från skolan, från anmälaren, har det kommit fram, vad händer, vad görs och så vidare, vem kan jag ringa och så, så det gör vi alltid". Efter att en anmälan gjorts bjuder vissa socialtjänster in till ett trepartsmöte, för att kuratorn ska kunna tydliggöra sin anmälan och ifall föräldrarna eller ungdomen har eventuella frågor. S4 menade att dessa möten är bra eftersom anmälan förtydligas framför föräldrarna och att ett samarbete mellan parterna blir aktuellt direkt. Enligt S1 kunde kuratorn även medverka vid somliga möten för att stödja ungdomen.

6.2.2 Samverkan

6.2.2.1 *Hur ser samverkan ut med kuratorn*

En av socialtjänsterna tilldelade varje socialsekreterare varsin skola som de är kontaktperson till. Det var upp till kontaktpersonen och kuratorn på skolan att själva avgöra hur mycket samarbete de skulle ha. En del var väldigt aktiva och var ute mycket på skolorna, andra kanske bara ringde. S4 träffade sin skola två gånger per termin där hon informerade om sitt arbete och hur det fungerade på socialtjänsten. Hon brukade även uppdatera om hur det såg ut i ungdomsgruppen och om det var några specifika utbildningar på gång, till exempel en föräldrautbildning. Även S1 hade en egen kontaktskola. De träffades varannan månad och pratade lite allmänt om deras samverkan och hur den ska implementeras. Vid dessa möten brukade rektorn, kuratorn, skolsköterskan, specialpedagogen och lärare medverka. Här kunde även anonyma ärenden diskuteras. S3 hade ingen kontaktskola utan träffade alla kuratorer i kommunen var sjätte vecka, på liknande sätt som S1. Hon hade även telefonkontakt vid behov från kuratorerna. Vidare berättade hon att hon brukar vara ute och informera på skolorna om hur de arbetar på socialtjänsten, vad som händer efter en anmälan inkommit och hur man går tillväga med anmälan. Hon tyckte detta var viktigt, för "...ibland har skolan en tendens att tro att har en familj väl kommit in här och vi har börjat utreda så tror de att vi alltid kommer ha kontakt med den familjen". Dessutom har kommunen där S3 arbetar anställt två fältsekreterare som är placerade på högstadieskolorna. Detta för att understryka att skolan måste försöka lösa problemet först innan en anmälan görs. "...de kan ju också vara en mellanhand alltså information, för de är med på rätt så mycket möten här eftersom de är anställda här. Så de kan också föra tillbaka rätt så mycket information till skolan".

6.2.2.2 *Hinder för samverkan*

Samtliga socialsekreterare ansåg att sekretessen kan vara ett hinder, men några av dem menade att den inte blir något problem med hjälp av ett samtycke. De upplevde att samtycket inte brukar vara svårt att få från familjen. S1 hävdade att sekretessen kan vara ett skydd för kuratorn. Om kuratorn inte vet någonting kan hon undkomma föräldrarnas frågor. S1 menar att "...bli tillfrågad hela tiden och varför berättar du inte om du vet det. Vet man inte, då kan man säga jag hänvisar dig till socialtjänsten

för jag har inte inblick i vad de gör”. S3 menade att ett hinder kan vara att kuratorn och socialsekreteraren kommer från olika organisationer, ”...de är skolmänniskor och ser på sitt sätt och vi är socialmänniskor och ser på vårt sätt. Och det är väl, det är en inbyggd svårighet som man aldrig kommer förbi och det måste vi ju liksom prata om”. Detta upplevde hon dock inte som någon svårighet men ändå något som behövs ha i åtanke eftersom att kuratorerna har sin lojalitet mot lärarna och socialsekreterarna har sin mot socialtjänsten. S4 ansåg att ett hinder kan vara olika synsätt på ungdomen och att det genom detta kan uppstå en konflikt om vad socialtjänsten respektive skolan ska göra.

6.2.2.3 Möjligheter för samverkan

Samtliga socialsekreterare såg samtycket som en möjlighet till samverkan. Som tidigare nämnt ansåg S3 att det kunde vara ett hinder att arbeta på olika organisationer. Dock menade hon att detta även kan vara en möjlighet ”...skolkuratorn blir lite som vår förlängda arm in i skolan”. När socialtjänsten skickar ut konsultationsdokumentet till skolan ansåg S3 att kuratorn kan hjälpa till att förklara för lärarna hur de ska fylla i det och vad som är viktigt i dokumentet.

6.2.2.4 Förbättra samverkan

Samtliga socialsekreterare var överens om att samverkan med kuratorn är viktig. S3 beskrev skolan som den viktigaste skyddsfaktorn för barnet. Barnen är i skolan hela dagarna vilket medför att skolan vet mycket om barnet och dess familj. Detta kan socialsekreterarna dra nytta av i sitt arbete. Vidare sa hon att ”...det är egentligen vår främsta samarbetspartner på skolan tycker jag. Vi är socionomer och vi har ett speciellt sätt att tänka på och resonera och så”. Även S4 delade samma uppfattning som S3, och sa att ”...det är ju det sociala arbetet i skolorna ju och vi jobbar för samma sak”. S2 ansåg att samverkan underlättar i relationen med familjen eftersom familjen kan känna att skolan och socialtjänsten tillsammans arbetar för dem.

Förbättringar för samverkan som föreslogs var att träffas och lära känna varandra, diskutera synsätt, ansvar och målsättning och dessutom diskutera svårigheter, möjligheter och hur en samverkan kan implementeras på bästa sätt. S3 menade att man skulle arbeta mer tillsammans runt enskilda barn, göra gemensamma behandlingsplaner,

vårdplaner och genomförandeplaner tillsammans med skolpersonalen. Genom detta kunde skolan åta sig vissa uppgifter och socialtjänsten andra.

6.2.2.5 Relationens påverkan på samverkan

Socialsekreterarna ansåg att relationen påverkade samverkan med kuratorerna. S2 sa dock att hon hoppas att relationen inte påverkar, men menar att "...alltså man är ju ändå människor". S3 hävdade att "...allting skulle jag vilja säga bottnar i vilken relation man har till andra människor och det gäller för en socialsekreterare att skapa goda sådana relationer runt om i kommunen både med kuratorer, på dagis och på vårdcentralen". S1 menade att det underlättar om man har ett ansikte på den man pratar med. Vidare sa hon att det är viktigt att ha kunskap om varandras yrkesroller och förlita sig på varandras kompetensområden. S4 berättade om sin kollega "...hon hade ett annat ärende ihop med en annan kurator, där hon kände att det inte fungerade och han tyckte ju likadant naturligtvis. Det var ju för att de inte pratade och det gick inte att samarbeta tyckte de, eller ja det handlade ju säkert om relationen mellan dem, att de inte stod på samma plan liksom när man diskuterade ungdomen, att man inte hade samma syn på det". Några av socialsekreterarna poängterade att det underlättar om kuratorerna har arbetat på en socialtjänst tidigare. S3 tyckte även att det borde vara ett krav att ha arbetat på socialtjänsten tidigare för att få arbeta som kurator på en skola

6.2.3 Återkoppling

6.2.3.1 Viktigt med återkoppling?

Merparten av socialsekreterarna tyckte att återkoppling till kuratorn är viktig. De hade även en förståelse för att kuratorerna vill veta vad som händer. S4 diskuterade det faktum att de på hennes socialtjänst borde bli bättre på att återkoppla till skolan och att det faktiskt är enkelt att fråga föräldrarna om samtycke.

6.2.3.2 Vilken återkoppling ges till kuratorerna

S2 strävade inte efter ett samtycke från vårdnadshavarna för att kunna återkoppla till kuratorn, "För det anser jag, det behövs inte, för ibland kan man uppleva att skolkura-

torerna vill veta för mycket, men för vilket syfte liksom”. Varken S1 eller S4 återkopplade per automatik, medan S3 alltid meddelade anmälaren om en utredning har inletts eller inte och vem som i så fall är handläggare. S1 ansåg att det är upp till vårdnadshavarna att själva informera kuratorerna. Vidare menade hon att konsultationsdokumentet i BBIC blir ett kvitto till skolan på att socialtjänsten har inletts en utredning. S4 hade en förståelse för att kuratorerna vill veta vad som händer i ärendet men ansåg precis som S2 att det ibland upplevs som ren nyfikenhet från kuratorernas sida.

Samtliga socialsekreterare sa att om insatserna för eleven påverkar dess skolgång meddelas skolan. Att ge information till skolan om vilken insats det blev för eleven sker dock inte per automatik. S3 trodde att kurators och socialsekreterarens samarbete under utredningstiden har betydelse för hur mycket information kuratorn får om insatsen. Vidare sa hon ”...har vi inte behövt deras hjälp eller behövt samarbeta så mycket, så tror jag inte det sker en automatisk återkoppling där, nej”. S2 ansåg att kuratorerna får besked om vilken insats ”...om de behöver veta det... för de har ju den dagliga eller veckovisa kontakten med ungdomen”. Hon menade att kuratorn kan vara ett stöd för eleven eller föräldrarna vid en eventuell insats.

6.2.3.3 Hur påverkas kurators arbete med eleven

S1 ansåg att återkoppling kanske kan påverka kurators arbete med eleven, men enligt lagen kan de inte återkoppla ”Det är sekretess på det mellan socialtjänst och skola, så vi får inte berätta för skolan om några uppgifter som helst”. S2 och S3 trodde att det påverkar kurators arbete. S2 menade att det kan ha en lugnande inverkan att veta vad socialtjänsten gör. S3 trodde att kuratorerna får stadga i sitt arbete och att återkopplingen gör kuratorerna säkrare på vad socialtjänsten arbetar med.

6.2.3.4 Benägenhet att anmäla

Tre av socialsekreterarna trodde inte att benägenheten att anmäla påverkades om tjänstemännen får feedback eller inte. S2 trodde snarare att kuratorer valde att göra två anmälningar istället om de inte fick någon återkoppling. S1 ansåg att benägenheten att anmäla inte borde påverkas eftersom att kuratorerna är medvetna om att socialtjänsten inte ger feedback per automatik. S4 diskuterade kring problematiken att an-

mäla och att kuratorerna ”...tänker att det händer ändå ingenting så att det är inte lönt... Jag hoppas att de vet, att de litar på att vi ändå, även om man inte vet vad som händer, att de litar på att vi ändå försöker, att vi jobbar”. S3 trodde däremot att benägenheten kan påverkas om återkopplingen brister ”Ja det tror jag för då vet man inte, var tog den vägen, vad hände. Så visst är det så, absolut”.

7 Analys

Analysen utgår från den inhämtade empirin, den teoretiska utgångspunkten och den tidigare forskningen. I kapitel 7.1.2 kommer empirin att förklaras utifrån några etiska principer. För att underlätta för läsaren är anmälning, samverkan och återkoppling de centrala temana. Analysen är integrerad där kuratorernas och socialsekreterarnas synsätt varvas med teori och tidigare forskning.

7.1 Anmälning

7.1.1 Hur görs en anmälan

Olsson (2009) skriver att det inte finns några formella krav på hur en anmälan ska göras. Är ärendet akut bör anmälan ske muntligt och därefter kompletteras skriftligt. Två av kuratorerna valde att göra anmälan muntligt om det var akut, medan en av kuratorerna alltid gjorde anmälan skriftligt. Anledningen till detta var att på hennes arbetsplats fanns det en utarbetad mall vid anmälningar till socialtjänsten vilket inte fanns på de övriga kuratorernas arbetsplatser. Den fjärde kuratorn berättade att socialtjänsten i hennes kommun gärna ville ha en skriftlig och utförlig anmälan men hon valde att skriva kortfattat. Hon önskade att ha ett trepartsmöte tillsammans med familjen och socialsekreteraren för att kunna ta detaljerna på det viset. Olsson (2009) menar att det runt om i landet finns en efterfrågan på att en anmälan ska göras i ett trepartsmöte med föräldrarna närvarande, detta för att direkt kunna höra vad oron bottnar i och möjliggöra för direkta synpunkter och frågor. Socialsekreterarna bekräftade att anmälan kan ske muntligt vid ett akut ärende men bör därefter kompletteras skriftligt.

7.1.2 I vilket skede bör en anmälan göras

Empirin analyseras utifrån kommunikationsteorin men i detta avsnitt förklaras empirin utifrån några etiska principer. I den etiska litteraturen finns det ett antal etiska principer. Några av dessa är *godhetsprincipen*, *skadeprincipen* och *rättvisprincipen* (Hemerén, 2009). En av kuratorerna menade att hon gör en anmälan när barnet är på väg att göra något farligt eller skada sig själv. En annan kurator berättade att hon gör en anmälan när hon inte har samvete att bära informationen själv längre. Detta kan förstås utifrån *godhetsprincipen* och *skadeprincipen*. Enligt *godhetsprincipen* bör vi göra gott och förhindra sådant som är skadligt för andra och enligt *skadeprincipen* är vår plikt att inte åstadkomma andra människor lidande (Hemerén, 2009). Utifrån kuratorernas svar på frågan om i vilket skede en anmälan bör göras kunde det urskiljas att samtliga hade några av de etiska aspekterna i åtanke. En av kuratorerna berättade att det beror på helhetssituationen när en anmälan ska göras och att denna situation skiljer sig från barn till barn. Vidare poängterade hon att vad som kan vara svårt för ett barn att hantera behöver inte vara svårt för ett annat. Det är då viktigt att fundera över dessa principer; När är det skadligt för barnet? När är det vår plikt att göra en anmälan för att inte orsaka detta barn mer skada? Upplevelsen var att alla kuratorer har dessa principer i sin åtanke och precis som beskrevs ovan sa en av kuratorerna att hon gör en anmälan när barnet är på väg att göra något skadligt mot sig själv. Dock kan det vara svårt att veta när ett barn tar skada eller misstänks fara illa och det blir en fråga som kuratorerna får ta ställning till inför en eventuell anmälan. Samtliga socialsekreterare menade att en anmälan ska göras direkt när det gäller övergrepp, misshandel eller missbruk. Enligt *rättvisprincipen* ska alla behandlas lika och rättvist (Hemerén, 2009) vilket innebär att oavsett barn ska kuratorn anmäla om de får vetskap om något av de missförhållanden som nämnts ovan.

7.2 Samverkan

7.2.1 Hinder för samverkan

Brus är något som kan uppstå när sändaren överför ett meddelande till mottagaren. När Shannon och Weaver skapade denna modell hänvisade de brus som en störning i en telefon. Idag kan dock denna modell även tillämpas på flera olika teorier, bland dem kommunikationsteorin. Brus förvränger sändarens avsikter med meddelandet vilket medför att den mängd information som bör framkomma till viss del hindras (Fiske, 2007). Brus innebär att det uppstår ett kommunikationsfel och i analysen torde detta fel kunna ses som det som framkom som hinder för samverkan. Hindren utgör en svårighet för socialsekreterarna att ge återkoppling till kuratorn. Det hinder som diskuterades mest bland kuratorerna och socialsekreterarna var sekretessen. Sekretessen medför ett brus alltså en svårighet för sändaren (socialsekreteraren) att återkoppla till mottagaren (kuratorn). Det kan vara så att en socialsekreterare gärna vill återkoppla till kuratorn men sekretessen, bruset, utgör ett hinder för den mängd önskad information som socialsekreteraren vill sända. Dock kan en del information ändå ges till kuratorn. Olsson (2009) menar att uppgifter som redan är kända av skolan kan lämnas ut och diskuteras, positiva och harmlösa uppgifter om familjen kan lämnas och dessutom framkom det från de flesta kuratorer att sekretessen egentligen inte behövde vara något hinder utan istället en möjlighet med hjälp av ett samtycke från vårdnadshavarna. Det var snarare socialsekreterarna som upplevde sekretessen som det största hindret eller den största bruskällan. En annan bruskälla som framkom var byte av personal på kuratorernas eller på socialtjänstens arbetsplats. Inom kommunikationsteori diskuterar Dimbleby och Burton (1999) att den interpersonella kommunikationen skapar, upprätthåller eller avslutar relationen. Förekommer det en konstant personalrulljans på en av arbetsplatserna blir det näst intill omöjligt att etablera eller upprätthålla en kommunikation mellan de berörda personerna. Thunberg et al (1978) hävdar att det faktum att det existerar konstanta personalbyten påverkar samverkan negativt.

7.2.2 Möjligheter för samverkan

Thunberg et al (1978) menar att gynnsamma förutsättningar för en samverkan kan vara att de som arbetar tillsammans är från samma ort och har arbetat tillsammans länge. Två av kuratorerna har tidigare arbetat på den socialtjänst som de nu gör an-

mälningar till. De kände att detta underlättade deras kontakt på socialtjänsten eftersom de har en relation till dem som arbetar där. Även socialsekreterarna ansåg att det underlättade om kuratorerna tidigare arbetat på en socialtjänst eftersom de då hade en förståelse och kunskap om deras arbete. Detta kan förklaras genom att all kommunikation äger rum i en *fysiologisk, psykologisk, social* och *kulturell* kontext. Den *fysiologiska* avser yttre händelser medan den *psykologiska* berör erfarenheter, fördomar, tankar och förväntningar (Nilsson & Waldemarsson, 2007). Den yttre händelsen i denna kontext är att kuratorerna tidigare arbetat på en socialtjänst och har därigenom erfarenhet, kunskap och realistiska förväntningar på socialsekreterarna. Vidare handlar den *sociala* kontexten om relationer, roller och identitet och den *kulturella* kontexten innefattar attityder, normer och värderingar (ibid). En socialsekreterare menade att ett hinder kan vara att kuratorn och socialsekreteraren kommer från olika organisationer, vilket medför att det finns en inbyggd svårighet. Hon menade att de som arbetar inom skolan har sitt synsätt och de som arbetar på socialtjänsten har sitt. Har kuratorerna arbetat på socialtjänsten tidigare kan kommunikationen underlättas genom att de är medvetna om vilka roller som råder på respektive arbetsplats samt vilka normer och värderingar som finns.

7.2.3 Relation

Nilsson och Waldemarsson (2007) hävdar att samtal är ett sorts verktyg för att båda parter skall kunna åstadkomma samma mål. En av kuratorerna upplevde inte att det fanns en bra samverkan mellan henne och socialsekreteraren. Hon klargjorde att hon inte krävde en konstant kontakt eller att de hela tiden arbetade tillsammans, men att de skulle dela samma synsätt och ha en öppenhet inför varandra. Boklund (1995) identifierar oklara mål som en svårighet för samverkan. Nilsson och Waldemarsson (2007) hävdar att det är viktigt att inför en samverkan ha formulerat klara målsättningar och riktlinjer. Även en av socialsekreterarna var noga med att poängtera vikten av att ha samma synsätt på barnet så att en konflikt inte uppstår mellan socialsekreteraren och kuratorn. Vidare poängterade socialsekreteraren att hon ville träffa och lära känna kuratorerna samt diskutera synsätt, ansvar och målsättning. Olsson (2009) menar att socialtjänsten och skolan bör besöka varandras arbetsplatser för att skapa en relation till varandra och för att förstå den andres synsätt i frågor rörande eleven.

Alla relationer är inte nödvändigtvis bra men de kan bli bättre med hjälp av kommunikation. Det inleds en relation i ett samtal med en annan person och vi är själva ansvariga för hur denna relation utvecklas (Dimbleby & Burton, 1999). En socialsekreterare poängterade att det är viktigt med relationen och att det ligger på socialsekreterarens ansvar att skapa goda relationer till andra yrkesmän däribland kuratorer, vårdpersonal och dagispersonal. Detta styrks även av lagen om särskilda bestämmelser för olika grupper (5 kap 1a § SoL), där det poängteras att socialnämnden ska samverka med andra organisationer i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa.

7.2.4 Samverkansspiralen

Thunberg et al (1978) menar att inom samverkansspiralen finns kommunikationens fyra funktioner för att uppnå en bra samverkan. Den *sociala funktionen* representerar samtal där man delar med sig av tankar, känslor och erfarenheter (ibid). Genom att socialsekreterarna ger feedback och information kring deras arbete, det vill säga dela med sig av sina tankar och erfarenheter till kuratorerna, medförs ett bättre samarbete mellan dessa. De kuratorer som fick återkoppling och information från socialsekreterarna upplevde också en bättre samverkan. Den *expressiva funktionen* innebär ett åskådliggörande av sig själv, medvetet eller omedvetet. Detta sker inte bara genom tal utan också genom gester och tonfall (ibid). Genom att träffas i exempelvis ett trepartsmöte kan parterna lättare förstå varandras tonfall och gester, vilket inte går via telefon. Detta kan i sin tur eliminera eventuella missförstånd som kan uppstå genom telefonkontakt. *Informationsfunktionen* inom samverkansspiralen innebär att information antingen inhämtas eller överförs. Brist på information kan leda till en känsla av att inte vara delaktig eller att inte kunna påverka sitt arbete. Information kan även hjälpa mottagaren att erhålla kunskap om sändarens tankar och känslor. Inom *kontrollfunktionen* kan vi få andra att tycka, tänka och göra som vi vill genom att kommunicera (Thunberg et al, 1978). Tre av kuratorerna upplevde sig ha en bra samverkan och därigenom kan det tolkas som att de också hade en bra *samverkansspiral*, alltså att de uppfyllde dessa fyra funktioner. En av kuratorerna upplevde sin samverkan med socialsekreterarna som dålig, främst genom att *informationsfunktionen* inte uppfylldes, men även de andra funktionerna var bristande vilket medförde en sämre samverkansspiral.

En socialsekreterare berättade att hon brukar vara ute på skolorna och informera om hur de arbetar på socialtjänsten, vad som händer efter en anmälan och hur man går tillväga när en anmälan görs. Genom att hon gör detta hjälper hon mottagaren att få kunskap om deras arbete samt att hon kan få dem att göra anmälningar så som socialtjänsten önskar. Olsson (2009) hävdar att socialtjänsten blir mer synliga på skolan genom att informera om sitt arbete. Frost och Sköld (1995) poängterade också vikten av att utbilda personalen genom att socialsekreterarna kommer ut på skolorna för att informera om deras arbete och anmälningsplikten. Detta för att förebygga sena och uteblivna anmälningar. Författarna betonade att det kan utses särskilda kontaktpersoner på socialtjänsten för att få en kontinuerlig kontakt och en smidig länk mellan skolan och socialtjänsten vid anmälningar (ibid). En socialtjänst vi besökte tilldelade varje socialsekreterare en specifik skola som de var kontaktperson till. Här var det upp till var och en att avgöra hur mycket samarbete de skulle ha med varandra, vissa var ute mycket på skolorna medan andra nöjde sig med telefonkontakt. Från en av kuratorerna framkom det att fältsekreteraren medför en närmare väg till socialtjänsten vilket därigenom blir en smidig länk mellan skolan och socialtjänsten vid anmälningar. Kuratorn menade att fältsekreteraren kan göra en del förhandsbedömningar och de kan göra en del bedömningar tillsammans innan en anmälan görs. Kommunikationen kan uppfylla en *social funktion* som inkluderar att skapa kontakt, status, inflytande och relation samt att hålla kommunikationskanalerna öppna (Nilsson & Waldemarsson, 2007). Fältsekreteraren fungerar som en mellanhand mellan socialtjänsten och skolan genom att hon är placerad på skolan vissa dagar i veckan och har regelbundna möten med socialsekreterarna. Hon underlättar den *sociala funktionen* genom att hålla kommunikationskanalerna öppna och underlätta kontaktskapandet och relationerna mellan skolan och socialtjänsten. Hon kan framföra skolans önskingar till socialsekreterarna och vice versa. Även Hindberg (1999) menar att en socialsekreterare i skolan kan underlätta samarbetet.

7.3 Återkoppling

7.3.1 Hur ser återkopplingen ut

Nilsson och Waldemarsson (2007) menar att en form av återkoppling är information. Detta gör att vi kan upprepa det som vi hört den andre säga; Har jag förstått dig rätt?

Kan du förklara det här lite närmre? Den andre ges härigenom möjlighet att klargöra, korrigera, bekräfta eller addera information. Den här formen av återkoppling innebär också att lyssna aktivt och klargöra information (ibid). En form av direkt återkoppling är att kalla familjen och kuratorn till ett trepartsmöte med socialsekreteraren. Socialsekreterarna hade inte för vana att kalla till dessa möten, men tyckte att det var bra de gånger de hade det. Några av kuratorerna menade att ett sådant möte ger en möjlighet för dem att kunna klargöra, bekräfta och addera information. Socialsekreteraren får även möjlighet att fråga vidare på det kuratorn har skrivit i anmälan. Även familjen får möjlighet att fråga de inblandande parterna direkt om anmälan. En av socialsekreterarna menade också att trepartsmöten banade väg för ett samarbete mellan parterna direkt.

Att ge och ta emot återkoppling på ett bra sätt resulterar i en effektiv kommunikation (Nilsson & Waldemarsson, 1995). Relationen är också en viktig faktor i återkopplingen mellan dem som samverkar. Vidare kan återkopplingen medföra en fördjupad relation och en ökad förståelse för varandra (Nilsson & Waldemarsson, 2007). Om återkopplingen är bristande kan detta medföra en prövning av relationen och ge upphov till en osäkerhet (Nilsson & Waldemarsson, 1995). En av kuratorerna ansåg att hon knappt fick någon återkoppling från socialsekreterarna. På grund av den stora personalruljansen på socialtjänsten hinner hon aldrig uppbeta en bra relation med socialsekreterarna. Vidare ansåg hon att det är viktigt att hålla varandra uppdaterade och informerade om vad som sker på respektive arbetsplats samt att båda parter arbetar mot samma mål. Nilsson och Waldemarsson (2007) menar att en av kommunikationens funktioner är *handling*. Denna lägger fokus på följderna av budskapet vi gett samt vilka handlingar mottagaren utför till följd av budskapet (ibid). Får kuratorerna enbart ett kvitto på att en anmälan är mottagen kan det vara svårt för dem att veta vilka handlingar som budskapet leder till. Vilken effekt fick anmälan? Inleddes det en utredning eller inte? Det är frågor som kuratorerna kan komma att ställa sig. Ska de göra en kompletterande anmälan eller måste de göra en ny eftersom familjen inte längre är aktualiserad hos socialtjänsten. En socialsekreterare sa att hon tyckte det var viktigt att informera kuratorn att anmälan är mottagen samt vem det är som handlägger ärendet. Hon upplevde att det annars kunde finnas en frustration hos anmälaren om vad som händer med anmälan, vad gör socialtjänsten och vem ska kuratorn kontakta vid eventuella frågor.

7.3.2 Benägenheten att anmäla

Fridh och Norrman (2005) menar att benägenheten att anmäla kan vara kopplat till det förtroende tjänstemannen har gentemot socialtjänsten. Det kan vara så att tjänstemannen gjort en anmälan utan att ha sett något resultat eller fått någon feedback. Detta kan leda till en mindre benägenhet att anmäla. Några av kuratorerna trodde att benägenheten att anmäla kan minska om återkopplingen är bristande. Detta kan härledas till det Nilsson och Waldemarsson (1995) säger om att återkopplingen kan medföra en prövning av relationen och ge upphov till en osäkerhet. En av socialsekreterarna delade samma uppfattning som några av kuratorerna kring otillräcklig återkoppling och menade att det är lätt att tänka; vad hände? Var tog anmälan vägen? Främst socialsekreterarna och några av kuratorerna trodde inte att återkopplingen påverkar benägenheten att anmäla. En av socialsekreterarna var noga med att poängtera att socialtjänsten inte ger feedback per automatik och detta borde då inte påverka. Det kan finnas andra anledningar till att benägenheten att anmäla kan minska och detta kan till exempel vara kopplat till de etiska principerna som nämnts i kap. 7.1.2.

8 Slutdiskussion

Samverkan mellan kuratorn och socialsekreteraren kan se olika ut i de olika kommunerna. Det framkom i studien att kuratorer som tidigare arbetat på socialtjänsten hade en bättre relation till socialsekreterarna och därmed också en bättre samverkan med dem. Vi kan inte dra några generella slutsatser att det här påverkar samverkan, dock kan vi utifrån vår studie urskilja att den kurator som hade en sämre samverkan inte hade arbetat på en socialtjänst tidigare. Här väcktes frågan om det är av vikt att ha arbetat på socialtjänsten innan man börjar arbeta som kurator på en skola? En av socialsekreterarna poängterade att hon tyckte det borde vara ett krav att ha arbetat på socialtjänsten för att få arbeta som kurator. Här faller det sig naturligt att ställa frågan om min förståelse för socialtjänstens arbete underlättar mitt arbete som kurator? Det torde vara så att har jag tidigare arbetat där så har jag en inblick i hur arbetet ser ut och fungerar, jag vet när de anser att jag bör göra en anmälan, jag vet vad som händer efter en anmälan och jag vet vad de kräver av mig som kurator.

Sekretessen diskuterades som det största hindret för samverkan, men de flesta framhävde dock att det inte är något hinder. Med hjälp av ett samtycke kan samverkan

bli möjlig. För att erhålla ett samtycke måste det finnas en vilja eller ett behov från socialsekreterarens sida att samarbeta med kuratorn. Det ligger på socialsekreterarens ansvar att fråga efter samtycket, det är inget kuratorn kan göra. Precis som tidigare forskning säger anser vi återkopplingen vara viktigt och Fridh och Norman (2005) visar att bristen på återkoppling kan medföra en mindre benägenhet att anmäla vid misstanke att ett barn far illa. Undersökningen visade att respondenterna inte var eniga i denna fråga och ungefär hälften av dem menade att benägenheten att anmäla inte borde vara kopplat till om kuratorerna får återkoppling eller inte. Det har i studien framkommit att det är svårt att veta exakt när en anmälan ska göras. Det är upp till var och en som har anmälningskyldighet att bedöma när den bör göras, det blir de etiska principerna hos tjänstemannen som styr. När K1 menar att ett barn far illa behöver inte överensstämma med när exempelvis K4 anser det. Därigenom blir denna fråga svår inte bara för kuratorn utan även för oss som forskare att tyda exempelvis tidigare forskning eftersom också forskarna kan ha skilda åsikter när en anmälan bör göras och när de anser att ett barn far illa.

Några av socialsekreterarna menade att det är viktigt att informera personal på skolan om hur det går till när en anmälan görs och vad som händer efter den har gjorts. Frost och Sköld (1995) poängterar också vikten av att informera skolorna och att detta kan förebygga sena eller uteblivna anmälningar. Har kuratorn på skolan arbetat på socialtjänsten kan även denne till viss del informera annan personal på skolan om hur det fungerar där, vilket borde leda till färre frågetecken och en mindre osäkerhet inför deras arbete. Något som också framkom i studien var vikten av en socialsekreterare som är placerad på skolan, i detta fall i form av en fältsekreterare. Denne kan korta vägen till socialtjänsten och stödja personal på skolan vid anmälningar. Socialtjänsten blir därigenom mer synlig på skolorna och kuratorn får ytterligare en socionom på skolan. Hindberg (1999) menar också att en socialsekreterare på skolan kan underlätta samarbetet eftersom denne kan fungera som en bro mellan skolan och socialtjänsten.

Något som uppkommit och diskuterats under studiens gång är trepartsmöten. I ett trepartsmöte är den som anmält, i vårt fall kuratorn, socialsekreteraren och familjen närvarande. Några av kuratorerna i studien var ibland närvarande vid ett inledande trepartsmöte där de diskuterade och förtydligade sin anmälan. I litteraturen poängteras att ett sådant möte är bra eftersom det ger familjen en möjlighet att få svar på sina frågor direkt (Olsson, 2009). Vidare anser Olsson (2009) att ett trepartsmöte öppnar vägen för kommunikation mellan alla parter från början och underlättar för en fortsatt

samverkan. Familjen får en förståelse för att både skolan och socialtjänsten gemensamt arbetar för dem. Vi anser att ett avslutande trepartsmöte kan vara av vikt eftersom det ger skolan en möjlighet att ta del av insatsen som kan komma att påverka ungdomens skolgång och en möjlighet för socialtjänsten att använda skolan som resurs. Olsson (2009) menar också att ett avslutande trepartsmöte kan vara bra vid återkoppling eftersom familjen och eleven också blir delaktiga.

Något som varit centralt i vår undersökning är återkoppling; vilken återkoppling får kuratorn? Detta visade sig skilja sig åt. Någon fick reda på vem handläggaren var och om det inletts utredning eller inte medan en annan inte fick mer än ett kvitto på att anmälan var mottagen. Vi anser att det är viktigt att kuratorn får information om vem det är som handlägger ärendet för att denne enkelt ska kunna komplettera med uppgifter som kan vara av vikt för den eventuella utredningen. Vidare tycker vi även att det borde underlätta för kuratorn om denne vet om att det pågår en utredning eller inte, så att kuratorn inte behöver fundera på om hon ska göra ytterligare en anmälan eller enbart komplettera den anmälan som redan finns. För att en återkoppling ska ske måste en vilja för samverkan finnas hos socialsekreterarna. Under studiens gång har följande frågor utkristalliserats. Kan viljan bli större hos socialsekreteraren om denne har en tidigare relation till kuratorn? Kan kuratorn göra något för att erhålla mer återkoppling? Är det helt enkelt så att kuratorerna måste ha arbetat på en socialtjänst tidigare för att vara ”nöjda” med den återkoppling som ges? Minskar då kravet på mer återkoppling eftersom de då har en större förståelse för socialtjänstens arbete? Beror återkopplingen på tidsbrist eller på viljan hos socialsekreteraren?

9 Litteraturförteckning

- Aspers, Patrik (2007) *Etnografiska metoder. Att förstå och förklara samtiden*. Stockholm: Liber AB
- Boklund, Ann (1995) *Olikheter som berikar? möjligheter och hinder i samarbetet mellan socialtjänstens äldre- och handikappomsorg, barnomsorg samt individ- och familjeomsorg* (Rapport i socialt arbete nr 71 – 1995). Stockholm: Stockholms universitet, Socialhögskolan.
- Clevesköld, Lars & Thunved, Anders (2007) *Sekretess – Handbok för socialtjänsten*. Stockholm: Norstedts Juridik AB
- Danermark, Berth (2000) *Samverkan – Himmel eller helvete?* Stockholm: Förlags-
huset Gothia
- Dimplebly, Richard & Burton, Graeme (1999) *Kommunikation är mer än bara ord*. Lund: Studentlitteratur
- Fiske, John (2007) *Kommunikationens teorier – En introduktion*. Finland: WS Bo-
okwell
- Fridh, Birthe & Norman, Gunilla (2005) *Att utreda när barn far illa – En handbok om barnavårdsutredningar i socialtjänsten*. Stockholm: Förlagshuset Gothia
- Frost, Peter & Sköld, Camilla (1995) *Skolans ansvar när barn far illa*. Stockholm: Liber utbildning
- Hemerén, Göran (2009) ”Utgångspunkter för etisk analys i socialt arbete” I Ulla Pettersson (red.): *Etik och socialtjänst – Om förutsättningar för det sociala arbetets etik*. Stockholm: Gothia förlag AB
- Hindberg, Barbro (1999) *När omsorgen sviktar – Om barns utsatthet och samhällets ansvar*. Uppsala: Almqvist & Wiksell Tryckeri
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Levin, Claes (2008) ”Att undersöka det sociala – några ingångar”. I Anna Meeuwisse, Hans Swärd, Rosmari Eliasson-Lappalainen & Katarina Jacobsson (red.): *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur
- Lundgren, Marianne & Persson, Bengt (2003) *Barn och unga i riskzonen – Samverkan och förebyggande arbete*. Stockholm: Get AB
- May, Tim (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

- Nationalencyklopedin (2010) <http://www.ne.se/sok/skolKurator?type=NE> (2010-05-21)
- Nilsson, Björn & Waldemarson, Anna-Karin (1995) *Kommunikation mellan människor*. Lund: Studentlitteratur
- Nilsson, Björn & Waldemarson, Anna-Karin (2007) *Kommunikation – Samspel mellan människor*. Lund: Studentlitteratur
- Olsson, Staffan (2009) *Sekretess och anmälningsplikt i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur
- Repstad, Pål (1999) *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Repstad, Pål (2005) *Sociologiska perspektiv i vård, omsorg och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Sundell, Knut & Flodin, Birgit (1994). *Mellan stolarna: Vad händer när socialtjänsten inte samverkar kring barn som far illa?* Stockholms stad, Socialtjänstförvaltningen, Forsknings- och utvecklingsenheten. FoU-rapport 1994:16
- Sundell, Knut, Lundström, Ulla, Sjöberg, Elisabet & Wettergren, Lia (1992) *Se till mig som liten är – En undersökning av socialtjänstens samverkan kring utsatta förskolebarn*. Stockholms stad, Socialtjänstförvaltningen, Forsknings- och utvecklingsenheten. FoU-rapport 1992:9
- Thunberg, Anne-Marie, Nowak, Kjell, Rosengren, Karl Erik & Sigurd, Bengt (1978) *Samverkansspiralen - Människan i informations- och kommunikationssamhället*. Stockholm: Liber Förlag
- Wiklund, Stefan (2006) *Den kommunala barnavården – om anmälningar, organisation och utfall*. Edsbruk: Akademitryck AB

Bilaga 1 – Information inför intervjun

Information inför intervju

Vi som kommer att genomföra denna intervju heter Isabelle Olsson och Sara Svensson och vi går båda två på termin 6 vid Socialhögskolan i Lund. Syftet med vår undersökning är att ta reda på hur skolkuratorns arbete påverkas av samverkan med socialsekreteraren. Det vi vill studera är samverkan efter att en skolkurator gjort en anmälan om att ett barn far illa.

Först och främst vill vi tacka för att du tar dig tid för en intervju med oss. Genom intervjuerna hoppas vi kunna öka vår kunskap kring skolkuratorns och socialsekreterarens samverkan.

Att delta i vår studie är frivilligt och du kan när som helst välja att ta bort ditt samtycke för intervjun. I undersökningen kommer vi att anonymisera våra intervjupersoner och vidare i den klara uppsatsen kommer de att benämnas med respondent 1, respondent 2 osv. Uppsatsen kommer läggas upp på internet och du kommer, om du vill, få ta del av den färdiga uppsatsen. För att underlätta vår bearbetning av materialet kommer vi att spela in intervjun. Om du tycker det känns obehagligt att bli inspelad så meddela oss så löser vi det på något annat sätt. Vi har tystnadsplikt.

Om du har några frågor är du välkommen att höra av dig till oss. Vi som genomför undersökningen är;

Sara Svensson

Sara.XX.XX@student.lu.se

0733 – XX XX XX

Isabelle Olsson

Isabelle.XX.XX@student.lu.se

0702- XX XX XX

Du kan också höra av dig till vår handledare Lotta Mulder om du har några frågor.

Lotta.mulder@soch.lu.se

Bilaga 2 – Intervjufrågor till kuratorn

1. Hur ser samverkan ut mellan dig och socialsekreteraren?
2. Hur ser du på anmälningsplikten?
3. Hur ser du på samverkan med socialsekreteraren efter att en anmälan gjorts?
4. Finns det hinder/möjligheter för en samverkan?
5. Hur ser du på feedback/återkoppling från socialsekreteraren efter att en anmälan gjorts?

Bilaga 3 – Intervjufrågor till socialsekreteraren

1. Hur ser samverkan ut mellan dig och skolkuratorerna?
2. Hur ser du på anmälningsplikten?
3. Hur ser du på samverkan med skolkuratoren efter att en anmälan gjorts?
4. Finns det hinder/möjligheter för en samverkan?
5. Hur ser du på feedback/återkoppling till skolkuratoren efter att en anmälan gjorts?

Bilaga 4 – Mall för anmälan

Anmälan jml 14 Kap 1 § Socialtjänstlagen

Barnet/den unge

Förnamn	Efternamn
Personnummer	Födelseland
Stadigvarande adress	
Telefon	E-post

Vårdnadshavare

Vårdnadshavare 1

Förnamn	Efternamn i
Personnummer	Födelseland
Adress	
Telefon: Arbete: Bostad: Mobil:	E-post

Vårdnadshavare 2

Förnamn	Efternamn
Personnummer	Födelseland
Adress	Postadress
Telefon: Mobil:	E-post

Särskilt förordnad vårdnadshavare

Förnamn	Efternamn
Personnummer	Födelseland
Adress	Postadress
Telefon	E-post

Uppgiftslämnare

Uppgifterna lämnas i egenskap av

Tjänsteman Privatperson, ej anonym Privatperson, anonym

Uppgiftslämnare

Uppgiftslämnarens relation till barnet/den unge Skolkurator	Namn
Adress	
Telefon	E-post

Innehållet i anmälan/information på annat sätt

Frågor till uppgiftslämnaren

Hur länge har oro funnits?

Vad skulle hända om inget görs nu?.

Var befinner sig barnet/den unge just nu?

Tror ni att det är en akut fara för barnet/den unge?

Finns det andra barn i familjen som ni tror kan fara illa?

Känner vårdnadshavaren/vårdnadshavarna till att anmälan görs?

Känner barnet/den unge till att anmälan görs?

Övrigt

.....
Namnförtydligande

